

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Skivebogen

Historisk årbog for Skive og omegn

43. bind - 1951

SKIVEBOGEN 1951

SKIVEBOGEN

HISTORISK ÅRBOG FOR SKIVE
OG OMEGN

43. bind — 1951

I KOMMISSION HOS JUNGS EFTF. - SKIVE

Udgivet af

Historisk samfund for Skive og omegn

Redaktionsudvalg :

Dr. phil. *Gudmund Schütte*, Eskjær (redaktør)

Lærer *Niels P. Bjerregård*, Skive (formand)

Otto L. Sørensen, Skive (kasserer)

Skive Folkeblads bogtrykkeri

1952

Efter maleri af Mølgaard Andersen

Gudmund Schütte

Af Niels P. Bjerregård

Den lærde godsejer, dr. phil. Gudmund Schütte, passerer i år på begge sider af vintersolhverv to mærkedage, en rund fødselsdag og et jubilæum.

Skønt fødselsdagen kommer sidst, skal den dog nævnes først. Den 17. januar passerer doktoren de fire snese. Han er altså gammel af dage; men han er absolut ikke mærket af alderen. Den, der skulle have mistanke om noget sådant, kan bare prøve at gå en tur med doktoren hen ad Skives nyasfalterede gader, når han en dag aflægger byen en visit, så skal han snart blive klog på, at han skal „lest ve“, om han skal holde trop og trit med den gæve gamling, og har han ikke blæsebælgen i god orden, kan det hændte, at han taber pusten, medens doktorens lunger også — trods farten — er stærke nok til, at han

under gangen kan nynne en rask, lille vise. Trods de fire snese har han en vitalitet, som var han endnu ikke nået frem til de tre.

Doktoren er en åndsarbejder, og på sit særlige felt har han endnu, trods det at han står langt fra ynglingealderen, en ildhu og kamplyst, som ellers er særpræg for ungdommen.

Han er elsker af vort rene, danske modersmål, og hænder det, at en journalist, hvis viden om vort sprogs ordforråd og oprindelse ikke står mål med doktorens, bruger ord som: skibonitter, ålborggenser, sorøaner eller fødse-lar, så farer den lærde doktor i blækhuset og skriver en artikel, hvori han går ind for vort modersmåls renhed og lyser anatema over enhver, der enten af uklogskab eller arrogance slæber sådanne bastard-gloser som ovennævnte ind i vort gode, danske modersmål, og når „synderen“ så — trængt op i en krog — til sidst kun har det argument, at trods alt vil han bruge en sådan gløse, fordi han synes, der er noget flot og rask over den, så får en neutral tilskuer en god illustration til den gamle talemåde: „Skidt med pengene, når bare tøsen morer sig“.

På et andet område har dr. Schütte gjort en stor indsats og holdt ungdommens fyrighed levende i sig. Han har holdt fast ved sin ungdomskærlighed til det danske folk og det danske land, og han går endnu — trods de fire snese — med ildhu ind i kampen for alt, hvad der er dansk. Såsnart tyskerne gør et fremstød for at tvinge tysk sprog og tysk kultur længere mod nord, er de sikre på, at dr. Schütte tager til genmæle, og han er inde i forholdene; thi han har ikke skyet nogen anstrengelse for at komme til bunds i spørgsmålet, og derfor er hans argumenter tungtvejende og ikke til at gendrive. Selv de mest hårdkogte af de tyske hetsere har flere gange måttet give op over for hans grundige og på solid viden byggede fremstilling.

Kulturkampen i Sydslesvig følger han derfor med et vågent øje, og han griber ind, viser, at selv om sproget er blevet tysk i en del af hjemmene, er det, som bygger en folkekultur, traditioner og folkelige fremstillinger, dansk i bund og grund, derfor har dansk kultur som den førstefødte ret til at brede sig på Sydslesvigs jord; thi den har arvingens ret til at hjemføre sin arv.

Jubilæumsdagen kan ikke helt fastslås; men den falder mellem efterårsjævndøgn og vintersolhverv.

I efteråret 1926 meddelte digteren Jeppe Aakjær bestyrelsen for Skive og Omegns historiske Samfund, at han måtte frasige sig stillingen som redaktør af Skivebogen, og der fandt derefter en forhandling sted mellem ham og bestyrelsen. Til trods for at bestyrelsen anvendte hele sin overtalelseskunst over for Jeppe Aakjær, fastholdt han sit krav om at fratræde den stilling, han havde været indehaver af i 16 år. I forhandlingens videre løb spurgte bestyrelsen, om han ikke kunne give et godt råd med hensyn til valg af en efterfølger. Dertil svarede digteren, at han mente, det ville være heldigt, hvis man kunne formå Gudmund Schütte til at overtage redaktørhvervet, og dette råd vedtog så bestyrelsen at følge, og den overlod til formanden, bankdirektør Müller, og sekretæren, Niels P. Bjerregaard, at foretage det videre fornødne.

Sekretæren, der kendte Gudmund Schütte på forhånd, fik overdraget at få et møde bragt til veje. Han var klar over, at den første, der måtte vindes for planen, var fru Schütte, og efter nogen forhandling samstemmede hun med sekretæren i, at en mand som Gudmund Schütte også måtte bruge sine rige evner til at kaste noget af i de nærmeste krav, i dette tilfælde altså — være redaktør af Skivebogen.

En sludfuld, grå, næsten mørk efterårssøndag bilede så formanden og sekretæren til eftermiddagskaffe på Eskjær, indbudt af den elskværdige borgfrue.

Hele en sådan våd efterårsdags tristhed lå over egnen og bilen og varslede ikke alt for godt om et lykkeligt udfald af turen.

På vejen ud gjorde sekretæren rede for, hvad han havde foretaget sig, og hvordan fru Schütte på forhånd var vundet for planen, men tilføjede så, at det vist ikke gik at falde med døren ind i huset, man måtte sikkert vente, til man kom hinanden lidt nærmere ved eftermiddagskaffen, og dette råd lovede formanden at følge.

Lidt efter svingede bilen ind gennem Eskjærs port, kørte hen over ladegården og borggården, hvor den standede foran den store hovedtrappe. I samme øjeblik åbnedes hoveddøren, og ud på trappen trådte den medvidende fru Schütte og den intet anende doktor Schütte og tog elskværdigt imod de ankomne gæster, ja, modtagelsen var endog så venlig, at formanden glemte den aftalte forsigtighed og endogså, før han havde fået overfrakken af, busede ud med de to herrers ærinde.

Gudmund Schütte så — nærmest lidt uforstående — fra formanden og til sekretæren — og svarede så: Nej, de herrer får se sig om efter en anden; thi det kan jeg aldeles ikke påtage mig. Det er noget, som jeg ikke forstår mig på, ja, jeg er ganske ubrugelig til den post.

Der blev et øjeblik tavshed; men så sagde fru Schütte på sin elskværdige måde: „Må jeg bede de herrer træde indenfor; kaffen venter“.

En god kop kaffe, en tilsvarende cigar og borgfruens omhu og elskværdighed fik snart løst tungebåndene. Fru Schütte fortalte historier, det samme gjorde bankdirektøren og hr. Schütte, og sekretæren funderede på, hvordan han kunne rette et nyt angreb på den lærde doktor, et angreb, der måtte lykkes med held.

Da der blev en lille pause mellem historierne, rømmede han sig og sagde, ikke til hr. Schütte, men til fru Schütte: „Mener De ikke, frue, at Deres mands afslag før var lidt

forhastet. Deres mand er dog født i Salling, har en herregård her i syslet, og dette forpligter dog til efter evne at tage del i, hvad der sker i egnen. Jeg er nu af den mening, at Deres mand bør være redaktør af Skivebogen, med sine rige evner gøre en indsats for de folk, der dog er hans hjemfæller“.

Fruen lod ikke sin mand komme til orde. Hun vendte sig mod ham og sagde: „Gudmund, Bjerregaard har ret. Du kan ikke være bekendt at bo her og ikke gøre, noget for egnens folk. Bestyrelsen påtager sig det mere praktiske. Du skriver artikler — det holder du jo af — og gennemser indsendte artikler, så skal det nok komme til at gå. Se så, Gudmund, så er du altså redaktør af Skivebogen“.

Der fo'r et minde om en gammel talemåde — kvindeligt er uden ende — gennem sekretærens hoved. Men nok om det. Overrumplingen var lykkedes. Schütte gav tilsagn, og vi hengav os atter til et hyggeligt og muntert samvær.

Der er nu gået 25 år siden da, og doktor Schütte sidder stadig i redaktørstolen. Han har dog kun redigeret 24 årbøger; thi i 1947 faldt hans 50 års jubilæum som forfatter, og den øvrige bestyrelse holdt ham så hen med snak, til den havde fået bogen færdig. Denne var formet som et festskrift til doktor Schütte i anledning af forfatterjubilæet. Det siger sig selv, at redaktøren heller ikke hverken har gennemlæst eller læst korrektur på nærværende artikel.

Forfatteren til nærværende lille omtale af Schütte har ment, at samfundets medlemmer burde vide lidt om, hvordan det gik til, at han tog plads i redaktørstolen og kom til at gøre et solidt og godt arbejde gennem de mange år.

Der skal samtidig lyde en tak til ham for det store og uegennyttige arbejde, han har gjort, og han har aldrig modtaget en øre hverken for sine artikler eller for redaktørhvervet.

Efter det foran udviklede vil man forstå, at samfundet også skylder fru Schütte tak. Havde hun ikke været forstående og grebet ind, havde vi sikkert måttet savne en del af doktor Schüttes lødige artikler. Men det viste sig atter for 25 år siden, at „når nøden er størst, er hjælpen nærmest“.

Fra os, der har været hans nære medarbejdere, skal det derfor lyde: Tak for Deres dåd! Til lykke med de 80!

Skive i oktober 1951.

Niels P. Bjerregård.

Aakjær som det gamle Testamentes Tolk

Av Gudmund Schütte

Det gamle Testamente er jo av de nazistisk indstillede tyske Kristne bleven slemmt skåret ned. En uappetitlig jødisk Kræmmerbog, sådan taxeredes og bandlystes det. Disse små kummerlige Barbarsjæle vidste ikke, hvad de talte om. Som om nogen Religionsbog overgår det gamle Testamente i Vælde!*) Tænk på sådanne Symboler som Ildstøtten og Røgstøtten, der Nat og Dag leder Israel på Vandringer! Også de jødiske Profeter er imponerende, og en Genklang dærav hører vi, når *Heinrich Heine* for 100 År siden spør den nazistiske Verdenskatastrofe og udtaler de mærkværdig kloge og sande Ord: „Det er Kristendommens skønneste Fortjeneste, at den i noget Mon har evnet at dæmpe det teutonske Barbari“.

Et av de Problemer, der har sysselsat det gamle Testamentes Vismænd, er Motivet *Menneskeofring*. Det var pinlig aktuelt for Jødedommen, fordi Menneskeofring praktiseredes i stor Stil i det nærmeste Grandelag, ved Fønikernes Molochsdyrkelse. Og så opstår der hos Jøderne selv pinlige Samvittighedskonflikter. Vi mindes *Jefta*, den sejersæle Hærmand, der vender hjem efter strålende Sejr over Israels Fjender. Stolt og letsindig har han lovet

*) Jfr. „Det gamle Testamentes Storhed“ i min Bog „Udvalgte Epistler“ S. 534.

til Tak at ofre til Herren det første, der møder ham ved hans Hjemkomst. Og så bliver det hans egen elskede Datter, der kommer ham jublende i Møde under Paukers og Cymblers Klang. Men et Ord er et Ord, og en Mand er en Mand. Løftet til Herren kan ikke brydes. Der undes kun Ungmøen 40 Dages Frist, som hun og hendes Veninder tilbringer med Gråd og Jamren. Så opfyldes det tåbelige, blodige Løfte. Enhver, der kender Dorés Billedbibel, vil huske de indtryksfulde Tegninger til dette rystende Drama.

Fortællingen om *Abraham* og *Isak* fremstiller et lignende Emne, men med lys Udgang. Tilfældet Menneskeofring som et Spørgsmål mellem Forældre og Børn har åbenbart sysselsat det jødiske Sind og fået det til at forme den tragiske Konflikt i storslåede Billeder. Vi kender samme Konflikt i vore Dage. Jeg skal nævne et sådant Tilfælde, hvor det bare ikke er Stillingen Forældre contra Barn, men omvendt Barn contra Forældre. Under Hitlerstyret var en Familie fra Hannover Gæster hos danske Slægtninge i Haderslev. Den tyske Frue kom da til at ytre en eller anden Kritik av Avguden St. Hitler. Strax erklærede hendes egen lille Datter, at dette var hun nødt til at rapportere til Skolemyndighederne, og hun gjorde Alvor av sin Trusel. De danske Slægtninge måtte i største Hast styrte til Posthuset, hvor det lykkedes at udfinde og tilbageholde det dødbringende Angiverbrev. Hær ligesom ved Jefta og Abraham er der Tale om et Pligtforhold til en samvittighedsfuldt dyrket Guddom, der ubarmhjærtig kræver blodigt Offer, selvom dærved de helligste Blodsbånd skal brydes.

Den tragiske Situation er i sig selv storslået, og den har i Tusender av År fængslet både jødiske og ikkejødiske Sind. Men nu *den bibelske Skildring* av dette store menneskelige Drama, — hvordan er den? Vi må tilstå, at den er mærkelig kold og lakonisk.

„Og det skete dærefter, at Gud stillede Abraham på Prøve og sagde til ham: „Abraham!“ Og denne svarede: „Se, hær er jeg“. Og Han sagde: „Tag nu din Søn, din eneste, som du har kær, Isak, og gå op til Moria Land, og offer ham dær som et Brændoffer på et av Bjærgene, som jeg vil sige dig!“

Så stod Abraham årle op om Morgenen og sadlede sit Æsel og tog to av sine Karle med sig og Isak sin Søn, og han kløvede Vedet til Brændofret og gjorde sig rede og gik til Stedet, som Gud havde sagt ham.

Da talede Isak til Abraham, sin Fader, og sagde: „Min Fader, se hær er Ilden og Vedet; men hvor er Lammet til Brændofret?“ Og Abraham sagde: „Gud skal se sig om efter Lammet til Brændofret, min Søn!“ Så gik de begge tilsammen ... Og han bandt Isak, sin Søn, og lagde ham på Alteret ovenpå Vedet. Og Abraham rakte sin Hånd ud og greb Kniven for at slagte sin Søn.

Da råbte Herrens Engel fra Himlen til ham: „Abraham! ... læg ikke din Hånd på Drengen, og gør ham intet; thi nu kender jeg, at du frygter Gud og har ikke sparet din Søn, din eneste“.

Så mange var Ordene. De kan knap siges at være Æmnets Storhed værdige. Intet om Abrahams Følelser under denne sønderrivende Sjælestrid mellem Sønnekærlighed og Guds frygt. Kun et svagt Glimt av det uskyldige intetanende Drengébarns Overraskelse i den grufulde Situation.

Alt det følelsesfulde savnes. Opgaven var klart stillet, men den løstes ikke av den bibelske Digter. Den løstes ikke av de mange kristelige Digtere og Opbyggelsesprædikanter i de følgende Tusender av År. Den blev liggende uløst lige til 1900tallet.

Først da kom den store Skjald, der evnede at løse Opgaven fuldtud. Det var ingen jødisk Rabbiner, ingen

Kristenpræst, overhovedet ingen dogmetroende Mand. Det var Fjandboen *Jeppe Aakjær* med sin Samling Fortællinger „Af Gammel Jehannes hans Biwelskistaarri“ 1911.

Han har hæri givet den nænsomste, den mest rørende Fortolkning av den ældgamle Offerhistorie.

Situationen udmales, — hvordan den sovende Fader vækkes av det bydende Tordenbudskab midt i Nattens Mulm og Mørke. Fromt og lydig svarer Abraham: „Aae, bette, søde Worherr, nu kommer a“.

Han er som „hugormslagen“, — det rette Udtryk for den grufulde Overraskelse.

Så skildres hans Følelser. „Hwor læng haaj han eet gan og vint paa den Søn! Tesidst haaj han næjsten slan æ af hans Tanker, for Sara war jo bløwen en møj gammel Kwind. Men saa war Worherr kommen te og haaj gjord dem den sture Gled ... Aalle haaj den Baa'n nue Stund wot ud aa dje Tanker. Og han haaj aaltid wot søen en nywle bette Knæjt, der helst war ved æ Faa'r ...

Og saa sku' *det* nu vær' rejn forbi. Hwad Worherr jen Gaang haaj gin, det vild han nu ha' tebaag. Isak sku rywes fræ ham, ett syg og bleg og hentær', men som han gik dér og dulred med hans klaar Øwn og hans rød Kinder, — søen vild Worherr ha ham“.

Stakkels Abraham lister op årle om Morgenen, røgter Kreaturerne (ægte jysk) og sliber sin Kniv på Dørtrinnet. Sara hører halv vågen noget, men falder så hen igen. Med sit ømmeste Tonefald kalder Abraham på bitte Isak:

„Ka, du vown, mi Baa'n! Du sku' gjan med di Faa'r ad æ Bøj“.

Men han må råbe højere for at vække den lille, og så vågner Sara. Bred og skrapmundet kræver hun Oplysning om, hvor hendes Husbond vil hen med Drengen. Til Moria? Det er Isak da altfor bitte til! Sagtmodig svarer Abraham: „Ja, søen tint' a ogsaa far; men nu finder Worherr maa-skisæ, te han er stur nok!“

Med blid Hensyntagen til Hustruen tilføjer han: „Men gaa nu ind, bette Muer, og staa ett her og ta' Kuld i di baar Linned!“

Så kommer de da endelig avsted på den tunge Vandring. Abraham må prøve at skjule sine Tårer; men Isak opdager dem.

„Faa'r, hwad er du kid aa? Hwad, Faa'r?“

„Aa, mi bette sød' Dreng, der er saa manne Ting i Verden, som ka bedrøw en gammel Mand“. Abraham spørger, om Isak nu har plukket alle de Bær, han vilde?
„Vil du saa ett op paa æ Øg ijen?“

Lidt efter spørger Isak:

„Faa'r, a vil ett gjør dæ harmt, nær a blywer stur. Vil a, Faa'r?“

„Nej, mi Dreng, det ... vil du ... vis ett“. (Vi mærker hans dybe Grebethed).

„For nu blywer a da snaar stur. Nær en ka hjælp si Faa'r, saa er en da stur?“

Siden får Isak fat i Slagtekniven, som Abraham forskrækket tager fra ham. Derpå følger det bibelske Ordskifte:

„Faa'r, nu haar du rigtignok glemt nøj hjemm“.

„Hwad haar a da glemt, mi Dreng?“

„Du haar rigtignok glemt en bette Lam te Worherr. Hwor skal vi nu faa den fræ, hvad, Faa'r?“

Abraham må skjule sit grædende Ansigt bag Øgets Krop, mens han svarer:

„Ska vi læ Worherr om, hvad Lam han vil nywes mej, mi *bette* Dreng!“

Lige til det sidste hjælper bitte Isak med at bygge Offeralteret, som var det den lystigste Leg. Da alt er rede, seer Abraham længselsfuld mod Himlen og sukker: „Skal æ saa vær?“ Da han intet Svar får, skrider han til at binde Isak, der er lydig som altid, men græder, fordi Båndet gør ondt. — Og så følger den kendte lykkelige

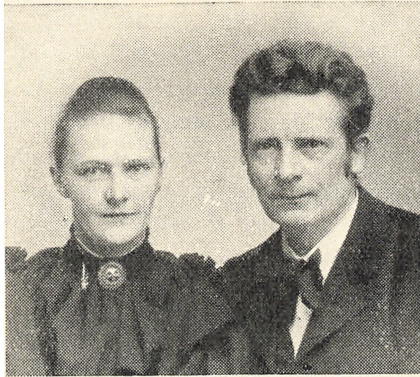
Løsning på Knuden, så Fortællingen kan ende med, at Morgengråd giver Aftenglæde.

Det hele er noget av det fineste Sjælemaleri, der kendes i dansk Literatur, vist også i Verdensliteraturen. Man skulde blot høre Fortællingen forelæst med alle det jyske Folkemåls sarte og ømme Modulationer, læst av *Aakjær* selv eller, som det timedes mig på min 75 års Fødselsdag, av Fru *Andersen*, Enke efter Aakjærs gode Ven Esper Andersen. Da vilde man skønne, at det mægtige bibelske Motiv har ligget ufuldbåret og biet i Tusender av År for først nu at opleve sin fuldmodne Udfoldelse, — Fuldendelsen gennem den herlige jyske Folkedigtning og Kærnedialekt.

Nej, vist ikke er det gamle Testamente en uappetitlig Kræmmerbog, — når det læses på den *rette* Måde.

Eskjær, 8. November 1948.

Gudmund Schütte.

CARL BAHNSON

SOGNEPRÆST TIL SKIVE OG RESEN 1895—1915

Spredte, personlige Mindeoptegnelser

Af Domorganist Gunnar Foss

Jeg sidder ene —
og tænker stundom paa den Drøm, jeg drømte,
da jeg var ung — og tænker saa igen
paa Alt, hvad jeg for Drømmens Skyld forsømte,
og Dagene, der gik saa daadløst hen.
Da sukker jeg. — Men han, der aldrig bryder
et knækket Rør, men har for Saaret Bod,
han ved det ogsaa, hvad det Suk betyder,
der søger Hvile ved hans Trones Fod.

Naar jeg paa de følgende Sider gerne vil prøve at tegne et Billede af den Mand, hvis Navn staar her ovenfor, og som stod mig personligt saa nær, som kunde han have været min Far, mener jeg ikke at kunne indlede dem med smukkere og for *hans* Tanker og Livssyn mere talende Linier end ovenstaaende, hentet fra hans efterladte dejlige lille Digtsamling „Vandringsmandens Sange“.

Han *var* ikke min Onkel — men langt, langt mere. Han og min Far, Maleren, Professor Harald Foss (1843—1922) bevarede fra deres yngre Aar og Livet igennem et trofast Venskab. Men da en lille Dreng dengang ikke saadan uden videre, som i vore Dage, kunde sige „du“ til en Ældre udenfor Familiens Kreds, var den eneste Udvej Prædiketet „titulær Onkel“, og jeg har da heller aldrig, saa langt jeg kan huske tilbage, kaldt ham andet end „Onkel Carl“.

CARL TOLSTRUP BAHNSON fødtes i Viborg 26. September 1845 og var Søn af Overlærer ved Cathedral-skolen Christian Frederik Adolf B. (1818—96) og Hustru Christiane, f. Guldberg (1820—91). Herfra blev han Student 1863, kom til København og opnaaede her nogle faa Aar senere at komme paa Regensen. Just paa den Tid husede denne adskillige Begavelser, og der udfoldede sig indenfor den „røde Gaards“ Mure et frodigt og rigt udviklende Studenterliv. Onkel Carl følte sig her ret i sit Es og blev snart nær knyttet til Kammeraterne, der alle — som en af dem, Ernst v. d. Recke¹⁾ skriver i et Forord til „Vandringsmandens Sange“ — saae op til ham som til den selvskrevne Fører.

Men ogsaa uden for de akademiske Kredse kom han, — begejstret som han var for Kunst i alle dens Ytringsformer — snart i Forbindelse med adskillige betydelige Forfattere, Skuespillere, Musikere og Malere. Hele hans Fremtræden, hans høje, imponerende Skikkelse, men fremfor alt hans ejendommelige og stærke Personlighed betog dem. Hvor ofte har jeg ikke selv været Vidne til, hvorledes hans blotte Nærværelse kunde virke dominerende paa de Omværende.

Allerede som ung Student havde han af økonomiske

1) Ernst Frederik Vilhelm von der Recke (1848—1933), dansk Dramatiker og Lyriker, Dr. phil. 1881 paa en betydningsfuld Afhandling om metriske Principper for den danske Verskunst. — Bahnsons Digtsamling udkom først 1918, Aaret efter hans Død.

Grunde maattet undervise, og efter i 1870 at have taget theologisk Embedseksamen — dog endnu uden egentlig Tanke om at blive Præst — vendte han tilbage til Lærergerningen. Han virkede nu i en lang Række Aar ved Borgerdydskolen i København, der lededes af Johannes Helms²⁾, Aar, i hvilke hans Venner, som vist ogsaa han selv, haabede og ventede paa den Inspiration, — „den Drøm, jeg drømte, da jeg var ung“, — der skulde føre til fuld Udfoldelse i Digtning af de rige Evner, han saa ubestrideligt besad. Men forgæves. Han havde tidligere været plaget af nervøse Hovedsmerter, og da han endelig i 1877 fik sit i lang Tid forberedte Drama „Erik den Fjortende“ færdigt og opført paa Det kongelige Teater, gjorde det kun ringe Lykke. Med Skuffelsen herover og den stærke Anspændelse, Tiden forud havde været for ham, fulgte nu en meget alvorlig Nervesvækkelse, der nødvendigjorde et maanedlangt Hospitalsophold, hvorefter han genoptog sin Lærervirksomhed ved Skolen lige til henimod 1890.

*

Mine tidligste Minder om Onkel Carl gaar tilbage til disse nu saa fjerne Aar for to Menneskealdre siden og hører Barndomshjemmet til. Dette bestod, saa langt min Erindring her rækker, kun af Far, min Søster og mig, idet vi allerede mistede vor Mor, da vi var 5 og 4 Aar gamle, og en dygtig Husbestyrerinde maatte varetage Husets Førelse.

Far var, ligesom Onkel Carl, meget musikalsk, og en særdeles flink Amatør paa Cello³⁾, og efterhaanden som vi to Søkende voksede til, blev ogsaa vi anbragte „ved Musiken“, hun ved Klaveret og jeg — det var før Orgelkærligheden helt besejrede mig — ved Violinen, saa at

²⁾ Johannes Helms (1828—95), Filolog og Skolemand, deltog som frivillig i Krigen 1848—50 og ansattes i Slesvig 1856 til 64. Fra 1867 Bestyrer af Borgerdydskolen. Ogsaa kendt fra talrige Studenterkomedier, Viser og Vers.

³⁾ Cfr. Aarhus Stifts Aarbog, 1947, Side 157, Noten.

vi ved 11—12 Aars Alderen kunde dyrke Sammenspillet med Far, — Trioer af Wienerklassikerne m. m. Her var den altid musiktørstende Onkel Carl, der mærkeligt nok ikke selv dyrkede noget Instrument, en af vore hyppigste og kæreste Tilhørere. Naar vi saa havde indøvet Et og Andet, som vi syntes, vi kunde være bekendt at byde ham paa, gik der Bud til ham paa følgende primitive, men letfattelige Maade: Telefon var endnu dengang regnet for at være lidt af en Luksus i almindelige Hjem, og vi boede saaledes, at vi tværs over nogle Villahaver havde fri Udsigt til hinandens Vinduer. Naar det saa hos os trak op til saadanne aandelige og materielle Nydelser som Trioer og gule Ærter, stillede vi blot et tændt Lys i Vinduet, og Forbindelsen var i den skønneste Orden. Præcis til Middag arriverede Onkel Carl og fik da bag-efter al den Musik, han kunde ønske sig. Endnu ser jeg ham tydeligt for mig siddende med Toddy og Cigar og høre paa sine kære Klassikere, klø sig lidt i Hovedet eller purre lidt op i Haaret paa de Steder i Musiken, han fandt særlig betagende.

Jeg husker ogsaa en Aften mange Aar senere i Viborg Bispegaard, da Onkel Carl forlængst var Sognepræst i Skive, og jeg ansat ved Domkirken. Han og jeg var med i en lille selskabelig Kreds hos Biskop Poulsen, og jeg havde accompagneret den fremragende Kunstnerinde, Fru Margarethe Lendrup⁴⁾, til Schumanns „Die Lotusblume“. Jeg indrømmer, at heller ikke jeg til denne Dag har glemt, hvor vidunderligt hun med sin ejendommelig mørktfarvede og skønt klingende Mezzosopran tolkede denne lille Perle i den schumannske Romantik. Vi var alle grebne af Sangen, Onkel Carl fuldstændig bjergtagen, helt oppe paa Tinderne, vist lige ved ... ja ved hvad? ...

⁴⁾ Margarethe Lendrup, f. Boeck (1873—1920), kgl. Kammersangerinde, debuterede 1898 som „Carmen“ paa Det kgl. Teater og var derefter til sin Død en af dets betydeligste Kræfter.

En prægtig gammel Kunstner havde paa en Koncert hørt en verdensberømt Violinmester, hvorefter han overfor min Far udtrykte sin Begejstring saaledes: „Jeg var lige ved at gaa op i Limningen“.

Mon ikke Onkel Carl den Aften i Bispegaarden har haft det paa lignende Vis?

*

Fra ung Student og til moden Mand havde han altsaa virket som Lærer i nogle og tyve Aar, men i 1890 skete der en fuldstændig Omvæltning i hans hidtidige Livsforhold, og der oprandt en hel ny og betydningsfuld Tid for ham.

Han var jo endnu en Mand i sin bedste Alder — 45 Aar — og havde efterhaanden følt sig draget mod Præstegerningen og søgt Embede. Det blev som Sognepræst til Slotsbjergby og Sludstrup, Slagelse Herreds Provsti, han kom til at begynde. Samtidig hermed havde han ægtet den 16 Aar yngre Frk. JOHANNE NICOLINE PREETZMANN, født 1861 paa Herregaarden „Frisenvold“ ved Randers, Datter af Godsejer Sophus Frederik Julius Preetzmann (+ 1873) og Hustru Caroline Thomasine Marie, f. Flor. Han kunde saaledes nu som Ægtemand drage ind i sin Præstegaard, og da Slotsbjergby Kirke, der siges at være den højest beliggende paa Sjælland, kun ligger 4 km Syd for Slagelse og Præstegaarden i dens umiddelbare Nærhed, var det jo ikke mere end en Sviptur for ham til Hovedstaden. Vi saae ham da heller ikke saa sjældent, og for mig medførte denne nye Tingenes Tilstand, at jeg tilbragte saa mange Smaaferier som muligt i den hyggelige gamle Præstegaard, der var Rammen om al den Idyl og Poesi, der altid har været knyttet til Forestillingen om dansk Præstegaardsliv. Nu var der jo ogsaa kommet en Præstekone til, og „Tante“ Johanne — som hun naturligvis straks kom til at hedde — og jeg blev

hurtigt de bedste Venner af Verden. Hun *var* ogsaa bril-
lant. Hendes af medfødt, ægte jydsk Lune prægede Humor,
hendes friske og, trods et skrøbeligt Helbred, fornøjelige
Sind, kunde man ikke andet end beundre og holde af — —
meget endda.

Dejligt var der at være. Kommer man ad Landevejen
fra Slagelse — en Tur, jeg mangen Gang kørte for hende
til og fra Indkøb i Byen — og svinger til venstre ind i
Landsbyen, har man til højre tæt ved Chausséen de to
anselige Bjergby-Bakker, der hæver sig ca. 93 m over
Havet: „Hashøj“ og Herredets gamle Rettersted „Galge-
bakken“. Herfra er der en vid Udsigt til alle Sider, pragt-
fuldest dog mod Vest udover Storebælt helt til Fyn. Op
til disse Høje vandrede vi ofte ved Solfaldstid, og jeg saae
da ogsaa dér de skønneste Solnedgange, jeg mindes at
have set.

Ingen af Pastoratets to Kirker synes at frembyde
særlig arkitektonisk eller historisk Interesse, ene med
Undtagelse af Slotsbjergby Kirkes Taarn. Her hænger
Storklokken „Olivia“, en ærværdig Dame, støbt 1516 af
Datidens navnkundige Klokkestøber, Johannes Faste-
nowe⁵⁾. Han menes at stamme fra Rostock eller Neder-
landene, men virkede i Danmark, hvor hans Klokker for-
trinsvis findes paa Sjælland, saaledes i Roskilde Dom-
kirke hele to: „Højtidsklokken“ og „Mellemklokken“,
begge fra 1511. Dog hænger der ogsaa i Skt. Nicolai Kirke
i Svendborg en mindre Fastenowe-Klokke, støbt 1512.

Blandt de Mennesker, jeg traf i Præstegaarden, husker
jeg bedst Byens Lærer og Kordegn, Severin Petersen, der
ifølge sit tjenstlige Forhold til Sognepræsten jo ofte
havde Ærinde dér. Han var nu, hvad ogsaa Onkel Carl i
Forvejen havde fortalt mig, ikke nogen helt almindelig
Landsbylærer, men en begavet og dygtig Mand, en grun-

⁵⁾ Se P. S. Rung-Keller: Fastenowe. Klokkestudie. Kbh. 1940.

dig Forsker indenfor sit ejendommelige Speciale: Fuglesangen. Denne havde han paa lange Ekskursioner i Mark og Skov flittigt studeret, aflyttet og omhyggeligt opnoteret efter sit eget særlige System. Han kendte de mange Fuglestemmer paa det mindste Fløjt, og havde om sine Studier skrevet en smuk og fornøjelig lille Bog, udgivet af „Udvalget for Folkeoplysningens Fremme“, som skaffede ham mange Venner.

Naturligvis var en vis Selskabelighed forbundet med Sognepræstens Stilling, ikke blot indensogns, men ogsaa paa Omegnens større eller mindre Gaarde, og da Onkel Carl holdt meget af at se Mennesker hos sig, saavel som selv at blive bedt ud, blev Omgangen med andre efterhaanden ikke saa helt ringe. Han var alle Dage den fødte Selskabsmand.

*

I 1895 kaldtes han til det betydeligt større og mere krævende Embede som Sognepræst til Skive og Resen, og begge havde, som Jyder af Herkomst, glædet sig til at komme dertil.

Ulykkeligtvis skulde Glæden kun blive stakket.

Allerede i Slotsbjergby havde hans Hustru en Overgang været alvorlig syg og tilmed — saavidt jeg husker — gennemgaaet en Operation, hvad der ogsaa syntes for en Tid at have skaffet hende Lindring og givet Haab for Fremtiden. Heller ikke i Skive mærkedes noget foruroligende i de første Aaringer, men saa brød Sygdommen ud igen, denne Gang med fornyet Styrke; Smerterne tog til, Kræfterne svandt hen, og efter kun 11 Aars lykkelige, men barnløse Ægteskab døde hun i November 1901 i sin Alders 41. Aar.

Det var et haardt Slag for Onkel Carl, et tungt Tab, som han i Virkeligheden aldrig forvandt. Han var fra

nu af mere end nogensinde en ensom Mand, der med Selvsoplevelsens bitre Erfaring kunde sige:

„Jeg sidder ene —
og tænker stundom paa den Drøm, jeg drømte ...“

Men under denne hans Ensomhedsfølelse maa være strømmet en Kilde, hvorfra han har kunnet hente Fortrøstning i de trange Tider. I et ypperligt Digt, hvori han taler til en gammel Tjørn, der staar saa ene ved Vejen

„og skygger over de legende Børn
med din Krones knudrede Grene“,

hedder det videre:

„Men er det kun lidt, vi Gamle formaar,
vi To — vi har nu den Lykke,
at de, hvem Stormen har været haard,
de giver den bredeste Skygge,
og den, som rankest ad Vejen gaar,
naar Regnen pisker, han nok forstaar,
at den, der er gammel og kroget,
kan stundom dog bruges til noget“.

*

Godt et halvt Aars Tid efter Tante Johannes Død modtog jeg en Dag i Sommeren 1902 — just under et Feriebesøg i Præstegaarden — officiel Meddelelse fra Viborg Stiftsøvrighed om min Beskikkelse til Organist ved Domkirken, og Onkel Carl og jeg vilde altsaa nu komme hinanden betydeligt nærmere paa mere end een Maade. Som ung Student havde jeg nogle Aar, inden jeg helt overgav mig til Orgelet, studeret Theologi, derefter en Del liturgisk og kirkemusikalsk Faglitteratur, to Fællesinteresser, i hvilke han og jeg rigtig kunde mødes. Saa ofte jeg kunde, smuttede jeg derfor til Skive paa alle Tider af Aaret, og altid blev jeg modtaget — senere ogsaa min Hustru og

vor lille Datter — med Kærlighed og uskrømtet Glæde. Præstegaarden blev som et andet Hjem og Onkel Carl som en Far for mig, altid kunde vi finde Emner til Samtaler, og jeg glæde ham med lidt Musik.

Dengang laa Præstegaarden paa Resenvej Nr. 10, hvor man paa en Tavle i Muren læste den værdige gamle Invocation fra Ps. 90: „Herre, Du har været vor Bolig fra Slægt til Slægt“. Der hørte en anselig Have til, fra hvilken der gennem en lille Laage og videre ad en Marksti var Udgang til Havnevej, og fra Verandaen havde man en dejlig Udsigt over Fjorden til Højslev Kirkeby og de storslaaede Bruddals Bakker, der hæver sig ovenfor denne.

Yndigt var der om Sommeren i Haven, men indendørs ikke mindre hyggeligt i de mørke Efteraars- og Vinterdage, naar vi om Aftenerne kunde formaa Onkel Carl — og det var ikke svært — til med sin klangfulde Røst at tolke et eller andet, Vers eller Prosa, for os. Jeg har i Viborg hørt Provster og Præster, der i deres Ungdom havde haft ham som Lærer i Dansk, berømme hans Undervisning og navnlig hans Oplæsning som uforlignelig og uforglemmelig.

Han var den fødte Taler, og med sit statelige Ydre, det rige Aandsindhold og det smukke, fuldtonende Organ samlede han altid en lyttende og forstaaende Menighed om sig i Kirken.

Hvor meget mærkeligere var det da ikke, at man netop hos denne Mand skulde finde en saa paafaldende Tunghed i Arbejdsmaade. Om det laa i hans medfødte noget tunge Sind, som Ernst v. d. Recke synes at mene, faar staa hen. Nok er det, at vi, der til vidt forskellige Tider færdedes i Præstegaarden, ikke undgik at se, hvilket brydsomt Arbejde Forberedelsen til Søndagen var for ham hele hans Præsteliv igennem. Tidligt paa Ugen begyndte han; alligevel kunde han om Lørdagen komme ind fra Studereværelset og modløst udbryde: „Jeg har ikke en Tanke til

i Morgen“, og jeg mindes ikke at have oplevet en Søndag, hvor han ikke allerede ved 4—5 Tiden sad ved Skrivebordet og arbejdede. Dog! Tankerne *kom*, og naar han saa om Eftermiddagen havde „sluppet af“, kunde han ved Kaffebordet — med den kære Cigar — være den mest straalende Onkel Carl.

Men ogsaa udenfor Kirken blev der lyttet til hans Ord. Ved et Besøg i Byen af Kong Frederik VIII og Dronning Lovisa holdt han den officielle Tale for Fædrelandet. Stiftamtmand Dybdal og Frue, der i Embeds Medfør var til Stede, udtalte bagefter til mig: „Deres Onkel Carl holdt en Tale, man kunde have omfavnet ham for“.

Kort Tid efter modtog han Ridderkorset.

*

Til Onkel Carls nærmeste Ungdomsvenner hørte ogsaa Maleren August Jerndorff⁶⁾, der 1896—97 malede den smukke, virkningsfulde Altertavle i Skive nye Kirke, og i disse Somre med sin Familie boede paa Ny-Skivehus. Mit Kendskab til Jerndorff, Fars gamle Kunstnerkammerat og Ven, gik langt tilbage i Tiden, og i dette Kunstnerhjem ude i Valby gik jeg netop i disse Aar ud og ind. Onkel Carl var naturligvis henrykt over alle Jerndorffernes Ophold i Skive, — Tante Johanne, der endnu var nogenlunde rask, og jeg ikke mindre glade. Vi flokkedes alle i Præstegaarden ude og inde, tidligt og silde, og der udfoldede sig det muntreste Sommerliv og Samvær.

Een Gang hver Sommer var vi gerne paa en Udflugt, som Onkel Carl spenderede paa os. Det var før Bilerne blev saa almindelige som nutildags, saa Turen foregik i en dejlig gammeldags, rigtig selskabelig Charabanc og

⁶⁾ August Andreas Jerndorff (1846—1906), Prof. v. Akademiet 1901, en fremragende Skikkelse i dansk Malerkunst, som han har beriget med en Række betydelige Værker, saaledes de store historiske Portrætter paa Frederiksborg-Museet og andre, — ikke mindst de to karakterfulde af Biskopperne Laub og Swane i Viborg Domkirke, — samt Altertavler i Slagelse Skt. Peders Kirke, Nykøbing Mors og Skive Kirker.

gjaldt enten den særprægede, skønne „Flyndersø“ derude paa Heden Syd for Estvad, eller den gamle Borg „Spøttrup“ og dens Nabo „Kaas“ med den storslaaede Udsigt fra Kaas Hoved mod Nord til Mors og mod Vest over Venø Sund til Thyholm.

Estvad Sogn hørte dengang endnu ind under Ribe Stift, men henlagdes senere, ved Omlægning af hele 3 Provstier fra Ringkøbing Amt, til Viborg Stift. En Præst maa ikke — maatte i hvert Fald ikke dengang — forlade sit Stift uden sin Biskops Tilladelse, og naar vi da, paa Vej til Flyndersø, lige uden for Skive svingede sydpaa ad Estvadvejen og faa Minutter senere passerede Viborg-Ribe Stiftsgrænse, kunde vi som oftest høre Onkel Carl brumme: „Ja, nu skulde jeg jo egentlig have Biskoppens Tilladelse til at køre videre“.

*

Saa hengled da Aarene efter Tante Johannes tidlige Død stille og roligt, til vi naaede den 26. September 1915, hans 70-Aars Dag, der just faldt paa en Søndag. Han var allerede da saa smaat begyndt at ældes, og for at nu Dagen ikke skulde blive ham for anstrengende, havde han bedt min Ungdomsven og Studenterkammerat, Pastor Gustav Krohn⁷⁾, med hvem jeg havde den Glæde i henved 15 Aar at samvirke ved Viborg Domkirke, om at prædike i Skive Kirke ved denne Lejlighed. Krohn kom gerne, og Aftenen før tog vi dertil. Det blev en baade hyggelig og festlig Dag.

Ikke længe derefter tog Onkel Carl sin Afsked og flyttede til Hovedstaden. Han havde glædet sig meget til igen at færdes mellem de gamle Venner og atter at se gamle, kendte Steder, men vel ogsaa glemte det endnu ældre klassiske Ord: *Tempora mutantur et nos mutamur*

⁷⁾ Gustav Cæsius Konrad Krohn, f. 1876, cand. theol. 1899, Kateket v. Frue Kirke, Kbh. 1903, res. Kapellan v. Viborg Domkirke 1907, Sognepræst i Kgs. Lyngby 1921, Afsked ved Aldersgrænsen 1946.

in illis“. Vist er det, at der saavel for min gamle Far, der naturligvis jævnligt saae ud til ham i hans lille Lejlighed langt ude bag Frederiksberg Have, som for mig, der nu fra det fjerne Viborg kun naaede at besøge ham een Gang, ingen Tvivl var om, at denne Omplantning for Onkel Carl havde været en stor og følelig Skuffelse.

Kun to Aar senere, den 15. juli 1917, sov han stille hen og hviler nu paa Skives smukke Kirkegaard ved Siden af sin 16 Aar tidligere bortkaldte Hustru.

*

Som jeg indledede disse mine Mindeoptegnelser med nogle Linier fra „Vandringsmandens Sange“, saaledes vil jeg da ogsaa nu slutte dem med Ord fra det samme lille Digt — dette skønne Udtryk for den dybe Resignation, Livet havde lært ham, men tillige for den trygge, afklarede Ro, hans Herre og Mester havde forundt ham:

Jeg sidder ene —
og tænker mangan Gang paa Dagens Komme,
da først jeg saae det fjerne, lyse Skær,
og Himlens Fugle sang det: „Den er omme,
den lange, mørke Nat, — og Dagen nær!“
Da synger jeg. — Og om kun svagt det lyder,
kun som den Gamles Sang, før Sol gaar ned,
saa ved dog Herren, hvad min Sang betyder:
En Sjæl, der takker ham for Lys og Fred.

Onkel Munter fortæller om vor Urtid

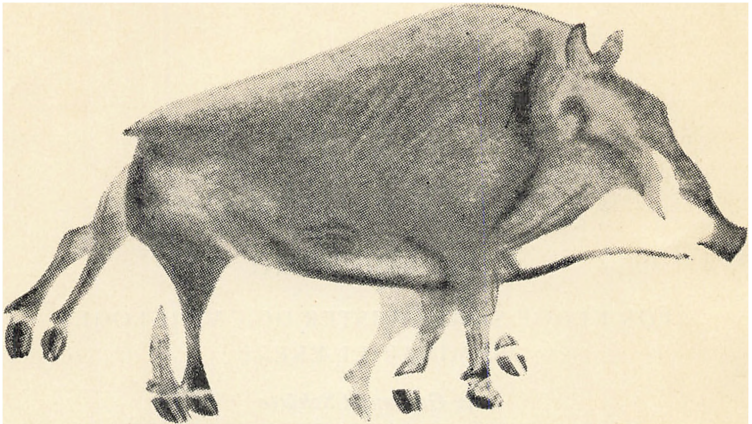
FOR KLOGE SEMINARISTER OG OVERKLOGE
SEMINARIELÆRERE

Av Gudmund Schütte

FORORD

Som jeg allerede har sagt i mit Skrift „Danmarks Oldsaga“ (Åbenrå 1948), har jeg længe seet mig gal på dansk Folkeopdragelse. Det er vrangt, når Grundtvig kalder os „et historisk Folk“. Det er Islændingene med sine ypperlige Sagamænd. Men vi Danske — nej! Vi er forbausende lidt historiske. Vi savner i forbausende Grad Evnen til at forbauses historisk. Vi *ejer* nok sjældne historiske Minder fra en fjærn Fortid, men vi giver Pokker i dem. Har ingen Interesse. Eller, som Tyskerne siger: „Schwamm darüber!“ Sejgt og stædig starter vor Folkeoplysning om Historien med Gorm den Gamle. Forud ligger bælgmørk Nat. Alle ældre Forntidsminder, der kommer os i Hænde, hælder vi ud ad Køkkenvinduet, ud i Skraldespanden. Dær kan de ligge og ha det så godt. Og i Skraldespanden ligger faktisk nogle av vore vidunderligste Minder.

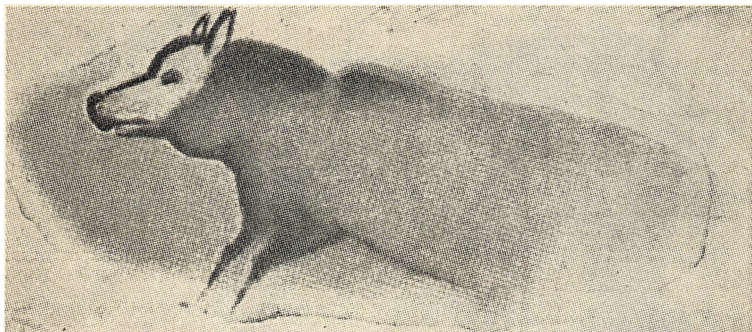
Men, ganske vist, disse Minder er mest i den sørgeligste Stand, seer ud som den rene Ragelse. Mølædte Laser, itu, skørnede, mugne Knoglestumper, sådan overleveres de. Ikke Fugls Føde av ærlig Næringsværdi for en jævn

Et Vildsvin — løbende i fuld Fart. Benene går som Trommestikker under det

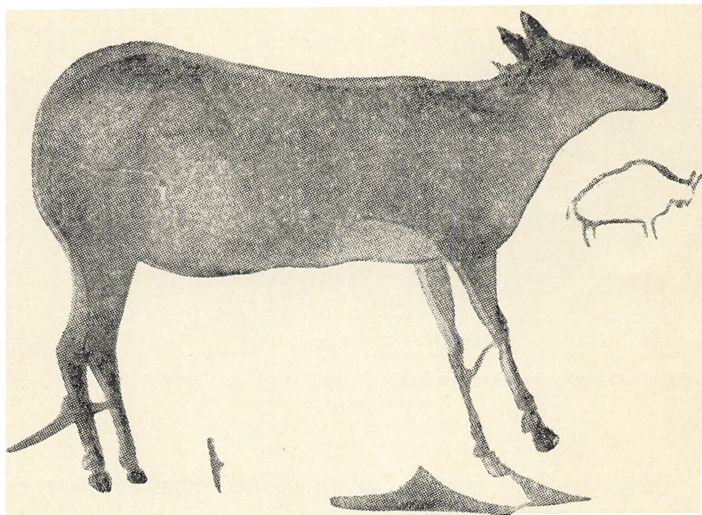
Lægmands kundskabstørstende Sjæl. Hær må bygges op og flikkes og klistres til de uselige Skeletstumper, for at der kan komme Liv og Sammenhæng deri. Sanningen må pakkes ind. Som Goethe siger: „Dichtung und Wahrheit!“ „Digtning og Sanning skal der til!“ Men det kan den „kritiske“, uforbauselige Snusfornuft inte sanse.

Når jeg taler til den unge Seminarist fra Taagerup Seminarium, taler til hans friske, uhildede Modtagelighed, så rejser sig dærimod med hævet Pegefinger hans „ædruelige“ historiske Seminarielærer, som intet kan eller vil se av de forbausende Kendsgerninger, men stædig stiller sig på Standpunktet „A nægter Fakta“. Når jeg indfører en opdigtet Person for at holde sammen på de overlevede historiske Skeletdele, så vrisser den „ædruelige“, at jeg undergraver Tilliden til min Fortælling. Jamen, uden denne Hjelpe-Drabant vil Stumperne forblive absolut ufordøjelige for Menigmand. Drabanten kan simpelthen ikke undværes. Når jeg i Bohuslens Helleristninger fra 3500 før Kristus møder en afrikansk Dyrehave og en ægyptisk-babylonisk Kalender med vaskeægte Dyrekreds-

En Ulv. Tegningen er kun en flygtig Skitse, der på en udmærket Måde har fanget Rovdyrets grådige Udtryk

billeder, så får jeg ikke Hold på det uden at digte en fønisk Skipper Barkas, som har bragt en hel zoologisk-astronomisk Billedbog til Nordlandene. Når jeg skal servere nogle radmagre Vragstumper av Marseillaneren Pytheas' Nordlandsrejseskildring fra 345 f. Kr., så må jeg nødvendig konfrontere ham med en lun vestjydsk Skipper, der efter Pytheas' geografiske Spørgsmål omgående avfyre de typiske jyske Modspørgsmål: „Hvor er den Mand fra? Hvor skal du hen? Hvad skal du dær?“ Når jeg refererer Kejser Augustus' Ord om den av ham udsendte Nordlands-Flådefærd År 5 e. Kr., vilde den falde fuldstændig til Jorden, hvis jeg ej lod ham undfange i Idéen under en Lunch med Prins Tiberius, hvor den vidt-rejste Admiral Ignotus Columbianus indføres. Når jeg fremdrager Digteren Venantius Fortunatus' kortfattede Skildring av den Sejr, som Frankerkongen Sigberts Hær vandt over Daner og Saxer i 565 e. Kr., så vilde det helt savne Saft og Kraft, hvis jeg glemte at citere „Nibelungenlied“s Forherligelse av Frankerprinsen Sigfreds Sejr over de samme Daner og Saxer. Osv. osv. Og man kan alligevel være rolig for, at Tråden i min Fremstilling er solid historisk.

Hind og lille Bison

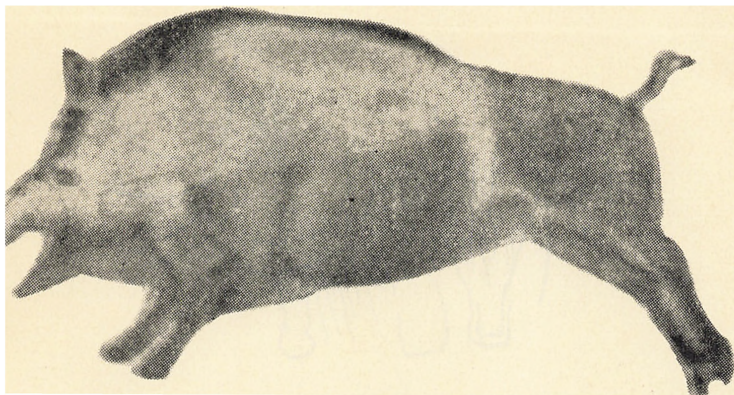
Nu lægger jeg altså ud med min brogede Samling Stof
fra Urmindernes Verden. Nyd dem med Helsen!

Jeg siger med P. A. Heiberg:

Komme hvo som komme kan,
komme Mand og Kvinde!
Skønne Rariteter man
her hos mig kan finde.
Min Laterna magica
Seer I her et cetera,
::: får I for en Styver! :::

For den Styver skal I se,
hvad I aldrig venter:
Himmel, Jord og Helvede,
tretten Elementer,
Ånder hugne ud i Steen,
Mennesker på fire Been,
::: Køer og Får på tvende! :::

Onkel Munters unge Brodersøn Knud, som går på
Tågerup Seminarium, kommer til ham og siger:

Løbende Vildsvin

Forleden havde vi et voldsomt Skændsmål og næsten Slagsmål på Seminariet. Der var en fandenivoldsk Elev, som påstod, at vor Historie er meget ældre end de gode, gamle Ægyptere, der bleve balsamerede og lagte i Pyramider, sig selv til megen Fornøjelse, og andre til Møjsommelighed. Men vor ædruelige Historielærer svor og bandte på, at Danmarks Saga først starter År 900 efter Kristus med Gorm den Gamle og Norges nogle Årtier tidligere med Harald Hårfager. Hvem skal vi nu tro?

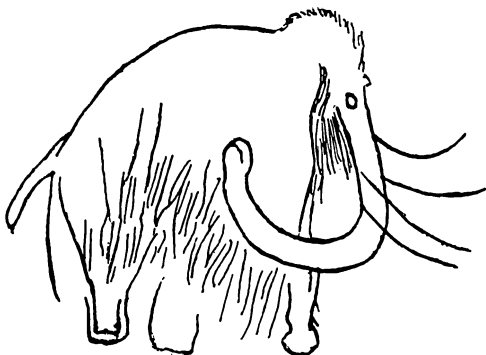
Onkel Munter: Du kan hilse og sige din såkaldte ædruelige Historielærer, at han er et Tågehoved eller, som de siger i Himmerland, et Tordenhoved. Gorm den Gamle er en ren Grønskolling i Europas Historie. Som der står i „Blæksprutten“s danmarkshistoriske Skjaldekvad:

At Gorm blev gammel, var fordem bekendt.
Nu si'er man, han døde som ung Student.
(Men at Harald Hårfager gik med Paryk, —
nej, den er for tyk!).

1. Den afrikanske Dyrepark.

Onkel Munter fortsætter.

Europas Historie er meget ældre end de gode gamle

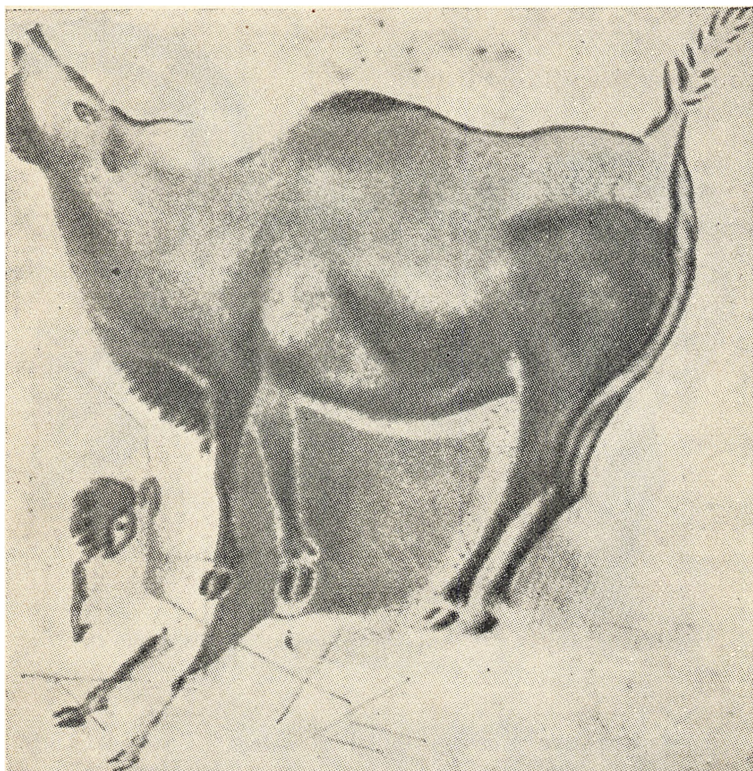
Ægypteres Tid. I Frankrig og Spanien er der mægtige Huler, hvor der i Istiden c. 10.000 År før Kristus boede Mennesker. Hulernes Lofter er dækkede med Billeder i brogede Farver, en hel zoologisk Billedbog, — Hjorte, Heste, Bøfler, Mammut-Elefanter og gruelige Sabelkatte. De er så skønne, at ingen moderne Kunstner kan gøre dem bedre.

Knud: Men har vi da også sådan en gammel zoologisk Billedbog hærøppe i Norden?

Onkel Munter: Ja, ganske vist ikke med Farver, men alligevel meget gode Tegninger. I Norge og Sverige og også på Bornholm er der indristet Tegninger på „Heller“, det vil sige Klippeflader. Man kalder dem Helleristninger, og de kan være ved Lav 3500 År gamle. Det er da en ordentlig Alder, andet end Gorm den Gamles Tid. Og veed du så, hvad de gamle Helleristere tegnede?

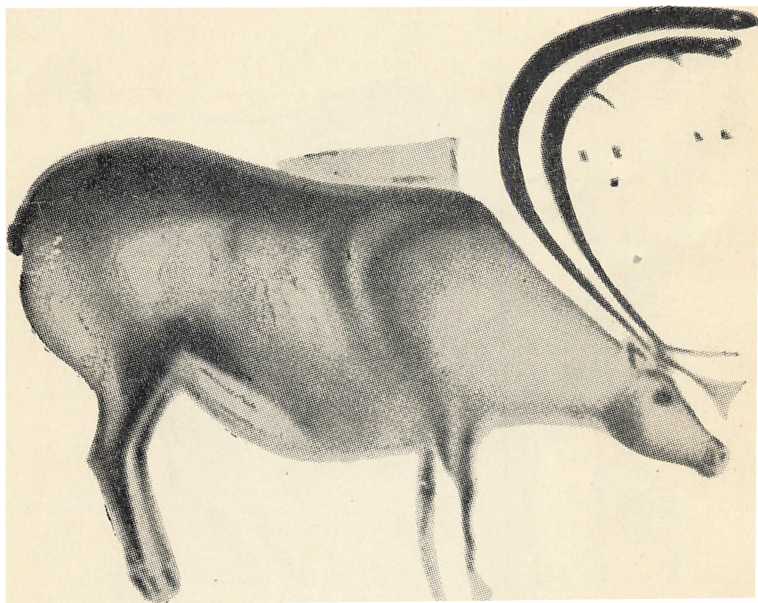
Knud: Det var vel Bjørne og Ulve, Heste, Køer og Får.

Onkel Munter: Nej, nu troer du vist, jeg primer, og det gør din Historielærer og alle de lærde Oldforskere også. De gamle Helleristere i det norske Landskab Bohuslen tegnede skam en vidunderlig Noahs Ark med afrikanske Vilddyr: Løve, Tiger, Elefant, Flodhest, Tapir, Giraf, Dromedar, Æsel, Struds, Krokodille og Kæmpeslange. Det

Det er over 20 Tusind År siden, Koen her brølede, men den gamle Tegning er så levende, at man næsten kan høre Brølet endnu. Forneden delvis udviskede Partier af et ældre Billede

kan de lærde Mænd ikke se. De har ingen Øjne i Hovedet, har de lærde Mænd ikke. Den ene lærde Mand kan bare tænke sig til noget, når det er sagt forud av en anden lærd Mand og helst av et helt Regiment forud for ham. Hvad der ligger lige ud ad Landevejen, sanser de inte. Det er ligesom i H. C. Andersens Æventyr om „Kejserens nye Klæder“: Kejseren spaserer gennem hele Byen, iført bar Skjorte, mens Folk andægtig bilder sig ind at skue

Et Rensdyr fra Istiden. Det er tegnet i samme karakteristiske Stilling, som vi kender fra Køerne

hans fine nye Klæder, indtil et fireårs Barn dristigt udbryder: „Men han har jo ingen Klæder på!“

Knud: Jamen, hvordan har da de gamle Norbagger fået Kig på de fjærne Vilddyr i Afrika, for så langt kom de da vist ikke på sine Søtogter?

Onkel Munter: Jo, det skal jeg sige dig. Jeg har hørt en Fugl synge om, at der i Barcelona i Spanien engang boede en fønisk Skipper ved Navn Barkas. Fønikerne var et snu Handelsfolk nær i Slægt med Jøderne, og efter Barkas er Barcelona bleven opkaldt. Han foer ofte på Norge, og engang led han Skibbrud ved Bohuslens Kyst. Han måtte overvintre, og mens han gik og kedede sig, fortalte han Bohuslændingene alle mulige Skrøner om, hvordan han plejede at gå på Storvildtjagt i Afrika. Han

var en Svend til at fortælle Æventyr, det var Barkas. Han var en hel H. C. Andersen, og tillige en hel Storm Petersen til at tegne. Og da nu Folk slugte hans Skipper-skrøner som varmt Brød, så oplærte han deres Helleristere til at avtegne de sære, sjove Dyr, der gjordé Kunster i hans Æventyr-Cirkus. Nu skal vi høre, hvordan der kan fortælles om hver især i Vers av Neu-Ruppiner-Slagsen.

Hær skal I se en ræddelig *Løve*.
Hans Brøl ku' vække op de døde.
Hvis jeg mit Liv ved Flugt sku' køve,
så sku' den Løve se mig løve!

Han hær er vist en *Kongetiger*.
Han vender Rumpen til en Kriger.

Den Herre hedder *Leopard*.
Han kulsort er og eddersmart.

Den *Elefant* har ét Ben for mange.
Den rigtige sees på fire at gange.

Oh, Nilhest! Oh, *Rinosse-ros!*
Du est en farlig Klump-Kolos!

Men Dyret hær på vort Papir
må vistnok kaldes en *Tapir*.

Se ret på denne Pukkel-Fyr!
En *Dromedar*, et *Trampedyr*.

Hær tramper op *Girafferne*.
De lever tæt ved *Kafferne*.
At ha slig Hals var nok en Straf.
Dog bærer stolt den en Giraf.

Et Dyr, der skryder: „I-a! I-a!“
er dette *Æsel* fra Afrika.

Nej, sikke Sjøv! En *Myresluger!*
At gå på Myrejagt han bruger.

Man skulde gætte, *Kænguruer?*
Men denne Tydning knap nok duer.
Jeg gætter snarest: de små Pus
må være *Ørken-Springe-Mus*.

Hær sees en Hjord av lutter *Strudser*,
hver med et langstrakt Par Pampusser.

Når *Krokodillen* ynksomst græder,
den allersnarest Børn opæder.

Står bums du for en *Jætteslange*,
blir du nok ræd, ja, dødsens bange.

2. Almanakken og Dyrekresen.

Onkel Munter: Det var sært nok med de afrikanske Dyr, som den fønikiske Skipper har lært Bohuslændingene at tegne. Men han har lært dem andet og mere. Sig mig, Knud, veed du, at der er noget, der kaldes Dyrekredsen?

Knud: Navnet har jeg hørt, men jeg veed ikke rigtig, hvad Meningen er med det.

Onkel Munter: Det er noget, der hører til Almanakken. Vi har i Skolen lært Maanedernes Navne fra Januar til December, ikke sandt? Det er bare nogle kedelige latinske Navne, der ikke siger os noget av Interesse. Men de gode, gamle Ægyptere og Babylonerne, de havde noget, der kaldtes *Dyrekredsen*. De tænkte sig, at Solen vandrede gennem en hel Række Stjernebilleder, som symboliserede Månederne, og som fik Navn efter Stjernebilleder. I Reglen er det Dyrenavne, stundum også Menneskenavne. Der

er først Tyren, som forestiller Plovtyren, trækkende Ploven ved Forårspløjningen. Så Krebsen, der går Krebsegang; den forestiller Solens Tilbagegang efter Sommer-solhverv. Så er der Skorpionen med sin Giftbrod; den forestiller Sommerens stikkende Solhede. Skytten er den hærgende Pest. Stenbukkens Rolle er mig ikke helt klar. Vandmanden og de to Fisk forestiller Nilflodens Oversvømmelser. I visse Dyrekreds-billeder optræder også en Slange, som er Udtryk for Mælkevejen. — Se, alt dette østerlandske Billedstof, Knud, havde du vist næppe ventet at finde Spor av hos de gamle Nordboer?

Knud: Nej, vist ikke! Var de virkelig så stive i Almanakken?

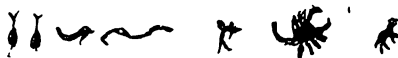
Onkel Munter: Ja, hær skal du bare se. I een og samme Bygd, Tanum i Bohuslen, findes der tre tydelige Stumper av Dyrekredsøn avtegnet i Helleristninger.

1. Krebs, Tyr, Stenbuk.

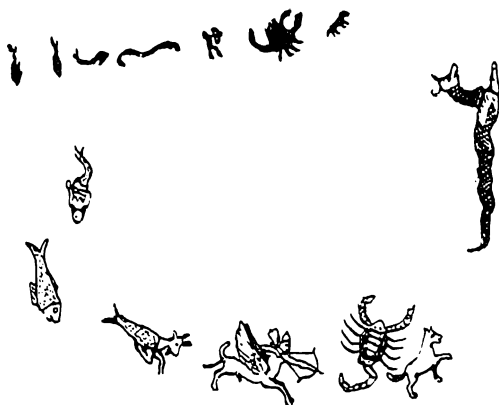
2. Skytte, Skorpion, Slange. Delfin, Fisk.

3. Skorpion, Skytte, Slange, Delfin, 2 Fisk.

Hær skal du nu se en nøjagtig Sammenligning mellem det ene Kalenderårudstykke fra Tanum og den babyloniske Model.

Du kan se, Rækkefølgen er nøjagtig eens. Og hver Figur vender nøjagtig som i Modeltegningen. Den eneste Forskel er, at hos Babylonerne står Slangen til højre for

Skorpionen og Hunden, mens den i Tanum er puttet ind mellem Skytten og Delfinen (som er lig med Babylons gedehovedede Fisk).

Knud: Jamen, hvorfra kommer sådanne Dyr som Skorpionen og Stenbukken? De findes jo ikke på vore Breddegrader.

Onkel Munter: Nej, vist ikke. Men disse sydlandske Dyr har Skipperen eller Menageriejeren Barkas fortalt Bohuslændingene om, ligesom han viste dem Løver, Tigre og Flodheste. Han har været en klog Karl, der kunde sin Almanak og sin Dyrekreds på Fingrene, og Tanumboerne har været lærvillige Elever. Når de kom op til Examen i Dyrekredsen, kunde de lire det hele av, så de fik Ug med Kryds og Slange. — Men Nutidens lærde Vismænd udi egen Indbildning, de er Sinker. De forstår ingen Ting, skønt jeg hele tre Gange har fortalt dem dærom på Tryk fra 1919 av, — i Bogen „Hjemligt Hedenskab“ S. 238, i Skriftet „Julen i Skive, Salling og Fjends“ 1941, og i „Berlingske Tidende“ Morgen 3. Januar 1942. Med dem kan man rende Døre ind, før de sanser noget.

3. Luftkarusellen.

Onkel Munter: Knud, har du nogensinde været i Tivoli?

Knud: Jo, det har jeg da rigtignok. Jeg har været både på Rutschebane og i Luftkarrusel. Det var vel nok sjovt!

Onkel Munter: Ja, som der står i Visen:

Heisa! Luftkarrusel!
Billig Sjov, og går med Smæld!
Drejer altid rundt omkring.
Tschim da-da-ra da tschim da tsching!

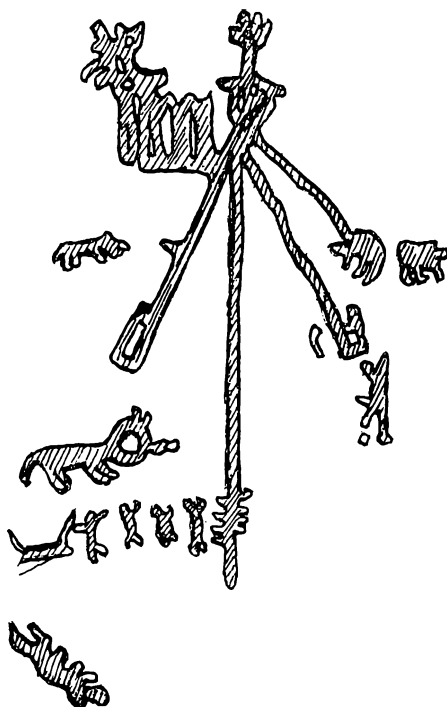
Det passer godt nok, som der står i Visen:

Ja, det er ej for meget sagt,
at herligt vidt har vi det bragt.

Knud: Ja, sådanne eddersmarte Fornøjelser som Luftkarruseller kendte de gode, gamle Ægyptere og vore gamle Vikinger dog ikke. Vel, Onkel Munter?

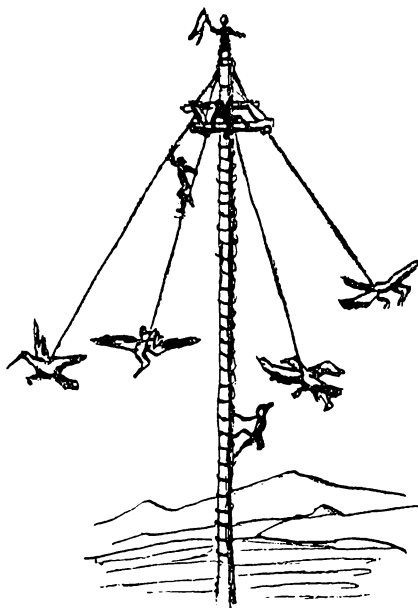
Onkel Munter: Det skal du alligevel inte ta Gift på, Knud. Du er nemlig helt vild på Kareten. I Tanum-Bygdens Helleristninger fra for 3500 Ar siden seer vi nemlig grandgivelig avbildet den allersomflotteste Luftkarrusel. Magen til den, som Indianerne i Mejico bruger den Dag idag.

Vi seer tydeligt, at nedenfor Karruselstangen står 4 Mand og venter på at skulle klatre op ad Stangen. Den ene er kanske allerede på Vej. Knopperne nederst på Stangen forestiller vist Snoningerne av et Tov, der på den mejicanske Karrusel er slynget om Stangen for at lette Klatringen. Karrusellens to Svingtove er på Helleristningen tomme, men ved det tredje hænger en Mand, der tager sig en Svingom. Ved Siden av ham sees en anden Mand; han må vist tænkes hængende i et fjerde Tov, som er udeladt på Grund av Pladsmangel. De mejicanske Luftkarruseller har i Reglen 4 Tove. På disse indianske Karruseller

seer vi nøjere, hvordan Maskineriet et indrettet. Den Himstergims, der sidder øverst på Stangen, er en firkan- tet Ramme, fæstnet til et stort, med Sæbe smurt Finger- bøl, som kan dreje sig om Stangens Top, når Svingspillet sættes i Gang. Igangsætningen skeer ved, at Svingmæn- dene kaster sig ud i Luften, hver klamrende sig til sit Tov. Undertiden er disse Mænd iført Fuglehamme, som det sees på Billedet. Det hele Svingspil udføres under Iagt- tagelse av Ofringer og andre religiøse Ceremonier, som går tilbage til urgammel Tid.

Knud: Det er vel nok en sjov Indretning! Hvem skulde ha troet, at de gamle Bohuslændinge for 3500 År siden havde den Slags snurrige Himstergimser.

Onkel Munter: Nej, der var sandelig Swing i dem, må man sige. De moderne Luftgyngenhøvdinger må tilstå: intet nyt under Solen. Som Tyskerne siger: „Alles schon dagewesen“.

Knud: Hvor kan jeg læse mere om Luftkarrusellerne?

Onkel Munter: Meddelelser om den mejicanske Luftkarrusel er på Dansk første Gang givne av Aage Krarup Nielsen i Bogen „Sol over Meksiko“, 1937. Globetrotteren Esben Aakjær kender også Luftkarrusellen av Selvsyn. Han siger, at Indianerne laver små Legetøjs-Efterligninger efter den. Men den forbløffende Opdagelse, at Bohuslændingene allerede kendte Karrusellen for 3500 År siden, er først gjort av Christian Winther, — dog ikke den kendte Digter af dette Navn, men en Professor ved Kjøbenhavns polytekniske Læreværk. Han har fremsat sin Opdagelse i Tidsskriftet „Danske Studier“ 1939.

Jeg har citeret den i „Julen i Skive, Salling og Fjends“ 1941 og i „Berl. Tidende“ Morgen 3. Januar 1942.

Knud: Men hvordan kan det dog gå til, at Luftkarrusellen fra Bohuslen er kommen til Indianerne i Mejico, eller fra Indianerne til Bohuslen? Det kan jeg inte forstå.

Onkel Munter: Ja, jeg heller inte. Jeg nøjes med at sige: hær er en Gåde, hvor vi kun kan konstatere Faktum. Men vores lærde Vismænd foretrækker jo at sige: a nægter Fakta.

4. Første Opdagelse av Danmark og Norge.

Onkel Munter: Nu skal vi høre lidt om, hvordan vort Fædreland første Gang blev opdaget av Folk fra Sydlandene. Det skete på et rask Skippertogt, der godt kan sammenlignes med Columbus' Opdagelse av Amerika.

Se, i Tiden nogle 100 År før Kristi Fødsel, da var det *Fonikerne*, der spillede Mestre på det vestlige Verdensmarked. De var Asiater nær i Slægt med Jøderne og lige så pengegridske som de, snu Folk med krumme Næser og stikkende Øjne; de borede sig ind og sjakrede allevegne. De hadede alle sine Medbejlere på Handelsmarkedet og søgte at holde dem ude; Strædet ved Gibraltar holdt de strængt spærret. Prøvede en græsk Skipper på at slippe gennem Spærringen, så Gud nåde ham, hvis han blev opsnappet! Han blev ubarmhjertig boret i Sænk; eller, hvis Nåde gik for Ret, og han fik redde Livet, så blev han dyppet i Tjære og rullet i Fjer for at vænne ham av med hans Nyfigenhed for en anden Gangs Skyld. — Men nu var der i Byen Marseille en græsk Skipper *Pytheas*, som var en gudsforgående kæk Karl, og som var opsat på at udforske de nordlige Verdenshave. Han svor og bandte på, at han nok skulle se sit Snit til at bryde Spærringen ved Gibraltar. Det var dengang man skrev 345 før Kristus. Nej holdt, nu lyver jeg; sådan skrev man jo dengang endnu ikke; men ved det Lav var det ialfald.

Da lykkedes det virkelig denne forvovne Krabat at narre det fønikiske Søpoliti og slippe gennem Gibraltarspærringen. Så sejlede han langs Britanniens Østkyst helt nordpå til Shetlandsøerne eller Færøerne. Han vilde gerne se Midnatssolen, som kloge Folk dærhjemme påstod var bare Skipperløgn. Det nåede han ikke helt, men han kom dog i Nærheden, til et Øland, som kaldtes „det yderste Thule“.

— — Siden vendte han om og søgte østpå til det Land, hvor Ravet kom fra; for Rav var noget av det fineste, som Sydens Modedamer kunde hænge på sig, og stod højt i Pris. — — En skønne Dag øjnede så Folk på den jyske Vestkyst en Skude, der kom sejlende søndenfra og kastede Anker ved den ydre Revle. En Jolle kom roende i Land, og i den sad Pytheas. Han var en bitte sortladen Klør; såden en jen havde Jyderne aldrig før seet. — Da han var landet, spurgte han strax, hvor han var, og hvad Folk hed. Men han talte jo Græsk, og det forstod de inte et Kuk av. Så gentog han sine Spørgsmål på Keltisk, — det var Sproget fra Omegnen av Marseille. Det var der en søvant Skipper, der forstod. Men han svarede ikke på Spørgsmålene, — næ, næ, næ nej. Han spurgte selv: „Hvor er den Mand fra? Hvad hedder du? Hvor skal du hen? Hvad skal du dær?“ For det var nu en gammel jysk Skik, og den har da for den Sags Skyld været i Brug lige til vore Dage. Den fremmede svarede: „Jeg hedder Pytheas. Jeg er en Græker fra Marseille. Er rejst ud for at søge Midnatssolens Land og det Sted, hvor Ravet kommer fra. Kan du sige mig, hvor det er, så skal du få en Daler eller to“. Den jyske Skipper genmælede: „Nå, du er fra Marseille, Godkarl! Så er du helsen kommen langvejs fra. Jeg har selv været dær (som han kunde bande). Pæn bitte By!“ (Sådan sagde han for at vise, at han ikke lod sig imponere). Siden vendte Skipperen sig til sine Landsmænd med de Ord, som Indianeren sagde, da Columbus kom til Vestindien: „Ja, Folkens, tho så er vi

da endelig mål bleven opdagede!“ Det råbte de Hurra for, — tre lange og tre korte. Nu havde Pythea klaret sig, og nu blev det hans Tur at spørge videre. Han fik at vide, at Folket han var hos, hed *Eutoner*, — det kalder vi nu *Jyder*. Og Øen, hvor Ravet skyllede op, hed Abalos. Han spurgte ivrigt: „Finder I montro meget Rav?“ Den jyske Skipper svarede, idet han vendte den Skrå, han stod og tyggede på: „Å ja, det kan ske sig, og vi sælger det til vore Naboer *Teutonerne*“ (de kaldes nu Tyboer). Men så var der en anden, der avbrød ham og sagde: „Ja, vi finder da så møj, te vi brænder det som Skudtørv!“ Det grinede de andre da så rent ukristelig av; men Pytheas fik det alligevel noteret op i sin Lommebog. Han spurgte videre: „Kender I noget til Landet længere nordpå?“ Skipperen svarede, at først kom der et bredt Farvand, der førte ind til Havet Kod (Kattegat). Hinsides Farvandet, som Pytheas troede var en Arm av Floden Tanais (Don), lå der et Land med skyhøje Fjælde, og langs Kysten strakte der sig en uendelig lang Skærgård med Tusender av øde Klippeøer. Det Land, forstår vi jo nok, var Norge; men Nutidens lærde Mænd har været så stærblinde, så de ikke har forstået et Kuk av den hele Nordlandsskildring, skønt jeg har skrevet dærom i „Geografisk Tidsskrift“ 1917. — — Da Pytheas var nået hjem igen, skrev han en Bog „Om Verdenshavet“. Men der var i Grækenland en Geograf *Strabon*, som aldrig havde gjort Opdagelsesrejser til Nordlandene. Han misundte Pytheas, og dærfør skrev han et Modskrift, hvori han påstod, at alt det, Pytheas havde fortalt, var lutter Skipperskrøner og Opdigtelser. Denne Sladder blev troet av Folk, og det voldte, at Pytheas' Bog ikke blev solgt, skønt den i Virkeligheden burde have været en Bedstsælger. Den gik til Grunde på nær nogle sølle Stumper, som Strabon kun citerer for at latterliggøre den. Det var Jammerskade, for Pytheas var en klog Karl, og han var den første Sydlænding, der opdagede

vort Fædreland. Han var en Oldtidens Columbus og havde forlængst fortjent en Hædersstøtte i Kjøbenhavn eller i Marseille. Sådan går det. Sladderens Magt er stor, og Utak er Verdens Løn.

5. Anden Opdagelse av Danmark.

Onkel Munter: Der kom altså ingenting ud av Pytheas' Opdagerværk. Han opnåede ikke at blive udnævnt til Æresdoktor ved Kjøbenhavns Universitet ligesom ham, Amerikaneren Hr. Cook, der inte havde opdaget Nordpolen. Bogen om den kække Nordlandsfærd gik i Hundene, og Danmark blev liggende i dyb, uigennemtrængelig Tåge. Der var kanske een og anden gammel jysk Fisker, der havde hørt sin Gammelfar fortælle dunkle Frasagn om en løjerlig bitte Sydlænding Pythe-Asen, der havde gæstet hans Forfædre for et Par hundrede År siden, og handlet med dem om Rav, som han gav Overpris for; men det var da så længe siden, at det snarest var Løgn det hele. Og selvom Pytheas pænt havde gjort Visit hos *Teutonerne*, så var der længe ingen Teutonerkarl, hvem det faldt ind, at høflige Folk bør gøre Genvisit.

Det var først en 200 År senere, at Teutonerne pludselig fik Bisselæder i Sålerne og drog sydpå sammen med sine Naboer *Kimbrerne*, — dem kalder vi nu *Himmerboer*. Men deres Genvisit var inte så fredelig, som Pytheas' Visit havde været. Det var en krigersk Folkevandring med Bulder og Bang. Teutonernes Rasen og Kimbrernes Hysten satte det halve Europa på den anden Ende. Det romerske Rige var nær væltet omkuld. Teutonerne løb sine Pander til Blods mod Murene om Pytheas' Fædreneby Marseille, men kunde trods al Umage ikke tage den. Siden kom Romergeneralen *Marius*, en mageløs Krigskar, og huggede dem sønder og sammen ved Aix i Provence År 102 før Kristus. Og næste År gjorde han også Kål på Kimbrerne ved Vercelli i Norditalien. Dær led Kimbrerkongen

Bojerik Heltedøden; han havde forud givet Romerne så mange Klø, som der kunde ligge på dem, og om hans Størværker blev der endnu sunget hos Goterne 600 År senere. Udgangen var trist, men denne Folkevandring var ialfald det største Størværk, som noget nordlandsk Folk hidtil havde øvet. Det var den vældige Indledning til Nord-europas Historie. Og vi mindes den, når vi skuer Billederne av Kimbrernes hellige Tyr både på Gundestrup-Kedlen og på Mindestene, mejslede på Ræbild og i Ålborg av Himmerbo-Billedhuggeren Bundgaard. Men i Danmarks Skoler er det kun kummerlig lidt, der læres dærom.

Nu gik der igen over 100 År, inden vi påny hører Nyt fra Kimbrerne.

Knud: Jamen, Onkel Munter, når nu Romerne havde sejret over Kong Bojerik og slået ham ihjel, kom de da ikke i Tanker om at gøre Gengæld for alle de læsterlige Klø, han havde givet dem? Det kan jeg slet ikke forstå. Hvis det var mig, det var gået ud over, så vilde mine Fingre have kløet efter Hævn.

Onkel Munter: Ja, vist så, det forstår sig. Men Romerne, seer du, havde jo slet ikke Rede på, hvor Teutonerne og Kimbrerne havde hjemme. Jeg har jo fortalt dig, at den avindsyge Geograf Strabon havde gjort til Løgn alt det, som Pytheas havde skrevet om Teutonernes Hjemstavn, og Erslevs store og lille Geografi var jo endnu ikke udkommet. Hvor skulle de så få nogen Kundskab fra?

Men omkring Kristi Fødsels Tid dagedes det dog omsider, og det skal vi nu høre om. Kejser *Augustus* foer i Leding mod Tyskerne mellem Rhinen og Elben, og hans Stedsøn Prins *Tiberius* fik Ordre til at lægge dem under Rom.

Så var det en skønne Dag, at Augustus sad og spiste Frokost sammen med Tiberius, og så sagde han på een Gang: „Hør, veed du hvad, Tiberius, der falder mig noget ind. Disse hersens Kimbrer, der for 100 År siden gjorde

os så megen Fortræd og Mandskade, boer de ikke histoppe i Nærheden av de Egne, hvor du har fået Kommando?"

„Jo“, svarede Tiberius. „Jeg skulde næsten tro det. Men jeg veed inte rigtig nøje hvor. Vores Generalstabskort er unøjagtige; de nævner ingenting om Kimbrerne. I hele Nordtyskland er der sikkert ingen Spor av dem“.

„Jeg vilde pokkers gerne“, fortsatte Augustus, „at du til Tak for sidst gav dem nogle eftertrykkelige Stryg, mens du er dæroppe; helst skulde de indlemmes i Riget. Det vilde pynte svært på vores Våbenskjold, hvis vi kunde rose os av at have kuet det fjærne Nordens hylende Kimbrer, det fordømte Røverpak!“

„Ja, visselig, det giver jeg dig Ret i“, sagde Tiberius. „Sagen er bare ikke sådan at løbe til. Men hør, jeg får en Idé. Du skulde ta og sende Bud efter din Admiral Columbianus. Han er en vidtrejst Sømand. Kanske han kunde hitte ud av, hvor disse nederdrægtige Kimbrer har hjemme“.

Som sagt, så gjort. Admiral *Ignotus Columbianus* blev hentet, trådte ind, stillede sig i stram Retstilling, slog Hælene sammen med et Smæld og sagde: „Melder mig allerunderdanigst, Majestæt. Hvad er til Tjeneste?“

Augustus sagde: „Vor udmærkede Admiral, vær hilset! Du er jo kendt med Farvandene videnom. Veed du ikke tilfældigt, hvor Kimbrerne har hjemme?“

„Jo-o, Majestæt, hørt har jeg nok Rygter om, at de boer på en fremspringende Halvø i Nordhavet. Men nøjagtig hvor, tør jeg inte sige“.

„Ligemeget, Admiral, så udnævner Vi dig hæved til Leder av en Opdagelses-Expedition, der skal gå til den opadgående Sols Egne, såvidt som ingen Romer forud er nået, være sig til Lands eller Vands. Du skal særlig udforske Kimbrernes Bopæle og om muligt lægge dem under Riget“.

Admiral Ignotus trådte et Skridt tilbage. „Altfor megen

Ære, Deres Majestæt! Men at lede en Exspedition til disse fjærne Vildfolks Egne er noget nær det samme som at styre lige lukt mod den visse Død. Jeg vil i al Ydmyghed bede mig fritaget for dette ærefulde, men altfor livsfarlige Hverv!“

Augustus svarede i en avgjort Tone: „Du har hørt Vor Vilje. Den kan ikke ændres. Vi overlader dig nu 10 av vore bedst udstyrede Orlogsgalejer i Vor Havn ved Rhinmundingen. Du skal få de bedste Grejer og Forsyninger. Vi medgiver dig også en skolet græsk Geograf til at tegne Kort over de opdagede Kystlande. Vor Gunst tilforn! Audiensen er til Ende“.

Sagen var afgjort. Der var ingen Vej udenom. Admiral Ignotus rejste pr. Extrapost til Rhinmundingen og fik lynende travlt med at rigge sin Flåde ud. Han blev færdig i god Tid, og da Landhæren under General Tiberius' Kommando drog ud fra Garnisonsbyerne ved Nedrerhinen, startede også den romerske Flådehær. Det var efter vor Tidsregning År 5 efter Kristus.

Med svulmende Sejl og taktfaste Tag fra tre Rækker Årer stævnedes Flåden frem. Admiral Ignotus gik urolig op og ned ad Kommandobroen. Han var ræd for de ukendte Vande og frygtelige Vildfolk, han styrede imod. „Mon min kære Hustru Flavia nogensinde vil se mig igen?“ sukkede han.

Han kaldte ad Flagskibets Førstestyrmand, som var en gammel, prøvet Søulk.

„Sig mig, Camillus, hvad mener du om denne Færd? Du har lang Erfaring hær nordpå. Du var med for 17 År siden, da Prins *Drusus* kæmpede tilsøs mod Bruchtrererne hær ved Emsmundingen. Troer du, vi vil få mange av den Slags Dyster?“

„Deres Højvelbårenhed, Hr. Admiral, jeg skal nok indrømme, at det var en drøj Tørn dengang. Bruchtrererne sværmede om os på sine små Kystfartøjer som Fluer og

stikkende Myg. Allevegne var de, hvor vi mindst ventede dem. Og de gjorde dødsforagtende Forsøg på at entre vore Galejer. Men vor Overmagt var *for* stor. Hvad evner et Barbarfolks skrøbelige Småskuder mod vore stolte Dreadnoughter? Deres Angreb var håbløst“. (Han vendte eftertænksomt Skråen i Munden). „Og sådan tør jeg bande på, Excellence, at det vil gå også denne Gang“.

Ignotus klappede anerkendende Camillus på Skulderen og gav sig til at studere Søkort.

Kåsen gik ret østerpå, til man fik Sigte på de Øer, der nu kaldes de nordfrisiske. Dengang tilhørte de *Saxerne*, som boede i det vestlige Holsten.

Ignotus spurgte Camillus: „Mon det er rådeligt at løbe ind hær?“

„Nej, Hr. Admiral“, svarede Styrmanden. „Dette Hav er hunde-lumsk. Vadehavet, kaldes det av de Indfødte. Sådan om Formiddagen kan de største Galejer flyde, og om Eftermiddagen, når Tidevandet er rendt ud, bliver de uhjælpelig stikkende i Mudderet. Så kan man nok spørge: hvad vilde du på den Galej? Sådan gik det Hs. kejserlige Højhed Prins Drusus for 17 År siden. Vore Galejer blev nok så nydelig ved Ebbetid stikkende på Chauchernes Kyst, og havde ikke Friserne hjulpet dem flot; var de aldrig kommet løs“.

Siden styredes der videre med skarp Nordkurs. Flåden fik Sigte på Landfremspringet Horn, som nu kaldes Blåvandshuk. Hær noterede Ignotus den geografiske Position $38^{\circ} 58' 20''$.

Flåden sejlede så op langs Jyllands Vestkyst. Det er jo en Jærnkyst, farlig for Sejladsen, så der blev ikke Lejlighed til at gå i Land og give sig i Kast med Landsfolket.

Det er troligt, at Ignotus er sejlet ind i Limfjorden og har gjort Opdagelser dær, for der tales i Romernes Skrifter om Bugten Lagnus i Kimbrernes Nabolag, og det er sagtens Lovns Bredning ved Himmerland. Men der blev

næppe Lejlighed til større Krigshandlinger på de Kanter.

Siden rundede Flåden Skagens Odde, 38° 40' 59" 30', som dengang kaldtes Thastris. Hær skønnede Ignotus ved Kystens bratte Drejning mod Syd, at han var nået til et nyt Storhav, som ingen Romer forud havde skuet eller hørt omtale. Det var allerede en delvis Udførelse av det Program, som Kejser Augustus havde givet ham i Hverv. Navnet på det nye Hav var *Kod*, hvad der er lig med det tyske Ord *Kot*, Snavs. Det er vort Kattegat. Men Romerne tilføjede Endelsen *-anus*, så Navnet på Latin lyder *Codanus*; vi kender det fra Ingemanns Sang: „Vift stolt på Codans Bølge“.

Videre udforskede Ignotus Positionen av Jyllands østligste Fremspring, det nuværende Fornæs på Djursland, som angaves til 40° 15', 58° 30'.

Nu havde Ignotus nået sine mest brændende Ønskers Mål. Han stod Åsyn til Åsyn med Roms frygtede Fjender, de hylende *Kimbrer* i Himmerland. Søndenfor dem boede en anden Stamme, der også havde angrebet Romerriget, *Haruderne*, som har efterladt sig et Visitkort i Hads Herred, ældre Harz Hæret. Navnet „Harud“ er et gammelt Ord for „Skov“.

Det var et frygteligt Øjeblik for Kimbrer og Haruder, da de stolte romerske Galejer med sine rædselvækkende tre Rækker Årer viste sig i de østjyske Fjorde. „Bavnen brændte, og Budstikken løb fra Grande til nærmeste Grande“. Landeværnet strømmede sammen.

Ignotus bød sine trænedede Soldater gå i Land og angribe de Indfødtes hastig opbudte Landeværn. „Nu gælder det at tugte hine Nordlændinge, der har vovet at rette et frækt Angreb mod Rom i selve Italien!“

De romerske Tubaers Stormfanfarer lød smældende og drønende, og Kimbrer og Haruders Lurer svarede dumpt. Fylkingerne tørnede sammen med Brag. Det blev en hård Srid og længe uavgjort. Men omsider sejrede Romernes

bedre Våben og militært overlegne Taktik. Det indfødte Landeværn måtte fly.

Nogle Dage derefter kom der Sendemænd fra Kimbrernes og Harudernes Konger, bragte Gaver og bad om Fred og Venskab med Kejseren og det romerske Folk. „Så vældige Storfolk mægter vi ikke at stå imod“, sagde de. Kimbrerne sendte ovenikøbet sin allerhelligste Offerkedel som Sonegave, fordi deres Landsmænd for 100 År siden havde krænket det romerske Folks Majestæt og hældt tusende slagtede Fangers Blod i en lignende Offerkedel ved Orange i Sydfrankrig.

Det var den stolteste Stund i Ignotus' Liv. Men den bragte ham i argt Tvivlråd. Hvor vidt skulde han nu gå? Skulde han sætte de overvundne Kniven på Struben, lade dem gå under Åget og tvinge dem som Trælle ind under Romerriget? Det var fristende nok. Det var ligesom at føre Slaget tilbunds, at sætte Kronen på Romas uforlignelige Triumf.

Men på den anden Side, — var det rådeligt at drive de overvundne til Fortvivlelsens Raseri? Og var det muligt at fastholde en isoleret Provins så langt mod Nord, uden direkte Forbindelse med romersk Område, kun mulig at holde underkuet ved Flådens Hjælp?

Klogere end Hitler 1940 nåede Ignotus til den Indsigt, at det ej var rådeligt at „drille Dyrene“ altfor meget. Det var visere at nøjes med et mindre vældigt, men sikrere Resultat. De fremmede Sendemænd måtte edelig forpligte sine Stammefæller til ubrødelig Fred, til Ydelse av Levnedsmidler og andre Fornødenheder til Romerflåden, og fik så tilsikret Hs. guddommelige Majestæts allernådigste Tilgivelse.

På Augustus' Triumfmindesmærke i Ankyra i Lilleasien bliver denne Fredsslutning fremhævet som et av Kejsereens stolteste Resultater.

Efter at have inladedet en Mængde kimbrisk Krigsbytte

stævnedes Flåden sydpå. Med lettede Hjærter så de Indfødte den forsvinde. Deres Følelser var blandede. De nærrede bittert Nag over Nederlaget og Ydmygelsen, men de kunde alligevel ikke væрге sig mod en Følelse af Impoverethed over den romerske Flådes Pragt og Vælde og over den militære Romertekniks storslåede Overlegenhed.

Ignotus stævnedes mod Syd langs hele Jyllands Østkyst og løb ind i Kielerfjorden, hvor han noterede den geografiske Position $35^{\circ} 56'$. Han sejlede så forbi de skandiske Øer, dvs. Fyn, Sjælland osv., dog uden at dvæle dær længere. Dærpå omsejlede han tre Sider av den store „Ø“ Skandia, dvs. Halvøen Skåne, uden at gøre Landgang. Han noterede for Skåne følgende Positioner: Vest $43^{\circ} 58'$, Syd $45^{\circ} 57' 40''$, Øst $46^{\circ} 58'$. Efter at have slået et Slag mod de „skythiske Strande“, dvs. Østeuropas Kyster, satte Ignotus Kursen hjemad. Han løb undervejs ind i Elben og forenede sig dær med den sejrige Prins Tiberius' Landhær. — Den av Kejser Augustus stillede Opgave havde Ignotus løst på glimrende Vis. Den romerske Synskres havde vundet en vældig Udvidelse mod Øst.

Desværre er Ignotus' Rapport gået tabt; kun Stumper er levnedes. Selv Admiralens Navn er glemt. Når jeg kalder ham Ignotus, vil det simpelthen sige „Ukendt“. Efternavnet Columbianus giver jeg ham for at minde om, at hans Dåd var en Columbus-Dåd. Men det på Togtet tegnede Kort, som en Tid lå forglemt i de kejserlige Arkiver, er heldigvis blevet frelst ved at indlemmes i Alexandrine-ren *Ptolemaios'* Verdensatlas fra c. 170 e. Kr. Dette Kort, en geografisk Førsteoptagelse på fuldkommen bar Bund, er et Mesterværk, et Sturværk i Jordklodens Kortlægningshistorie. Eller troer du, Knud, at hvis du fløj til Skotland eller Sydamerika, hvor du aldrig før havde været, du så på stående Fod kunde tegne et Kystkort, der i alle Hovedtræk var rigtigt? Har du så store Tanker om dit geografiske Geni?

Knud: Næh — æ, det tør jeg ganske vist inte påstå. Jeg skal villig indrømme, at det Danmarkskort er fortræffeligt lavet av den gamle Fyr Ignotus, eller hvad han nu ellers hed. Det måtte vist selv vores Geografilærer indrømme, skønt han er en hård Hund til at „nægte Fakta“.

Onkel Munter: Ja, dær seer du. Og husk så på, at dette Danmarkskort er det ældste historiske Dokument i vort Fædrelands Saga. Det burde vi ha den største Ærbødighed og Højagtelse for. Hvis ikke Nutidens Geografer var så bandsat stærblinde, så burde Admiral Ignotus forlængst have haft en Hædersstøtte ved Siden av Pytheas i Rom eller Kjøbenhavn. Men se, om han får det! Sig mig Knud, hvad synes du, når du skal være ærlig, om vore Skolemestres Modtagelighed for Kendsgærninger?

Knud: Å, jeg synes, at hvis det var i vores Skole, så måtte de sidde nederst på Fuxebænken.

Onkel Munter: Ret har du, min Ven!

6. Daners og Saxers Vikingetog År 565 efter Kristus.

Onkel Munter: Det var nu det. Men nu kommer vi til Fortsættelsen. Hvordan gik det videre med Danmarks Historie?

Knud: Det veed jeg snart ikke. Vores Historielærer siger som sagt, at Danmarks Historie først starter med Gorm den Gamle ca. År 900.

Onkel Munter: Ja, noget er der om det. For efter det romerske Flådetogt gik der et Jærntæppe ned for vor Historie.

Knud: Hvordan det?

Onkel Munter: Jo, fire År efter det romerske Flådetogt var det, at den snu nordtyske Frihedskæmper *Armin* fik lokket den romerske Statholder *Varus* i Baghold i Teutoburg-Skoven og huggede ham til Plukfisk sammen med hele hans Hær. Sådan synger Tyskerne i en Spotteviser:

Da den Romer fræk var vorden,
tam-tatterata-ta-ta-ta-ta! —

drog han mod det høje Norden,
 tam-tatterata-ta-ta-ta-ta!
 Foran med Trompeters Skrald
 tatterata-ta-ta-ta-täte!
 red Hr. Generalfeltmarskal
 tatterata-ta-ta-ta-täte!
 Hr. Quintilius Varus.
 Vau-vau-vau-vau-vau!
 Tam-ta-ta-ta-ta-ta-ta-!
 Tatterata, tatterata, tatterata-ta-ta-ta-ta!

Sådan hoverer Tyskerne over den Klodsmajor til en Statholder, der lod sig lure av Armin og satte hele Herligheden overstyr. Efter den Fiasco var Romernes Politik og Geografiforskning i Nordlandene helt lammet. Kejser Claudius opgav Ævret År 47 efter Kristus og trak de sidste romerske Garnisoner tilbage fra vort Nabolag, den tyske Nordkyst. Der blev aldrig mere udsendt nogen stolt kejserlig Flådefærd til de danske Farvande, og for en Privatmand var det plat umuligt at gå på geografisk Spejdertogt på egen Hånd. År 41 og 47 og 79 seer vi, hvordan Farvandene ved den belgiske Kyst vrimler av Vikinger fra Hannover. De slog sig ned på Øerne udfor Zuydersøen og skulde nok hindre romerske Geografer fra at drive næsvise Undersøgelser nordpå. Med Danmarks-historien var det nu igen bælmørk Nat.

Knud: Hvor længe varede så det? Varede det lige til Gamle Gorm og Thyre Danebods Dage, sådan som vi lærer hos vore Historielærer, for han siger jo fast og stædig, at først med Gorm starter den danske Historie?

Onkel Munter: Nej, så længe varede den historiske Nat dog ikke. Kort efter 500 hører vi pludselig Danernes Navn rundt om i Europa, — i England, i Frankrig, i Italien, i Grækenland. Det er ligesom et vulkansk Udbrud. Digteren av Englands ypperste Heltekvad, „Beowulf“, indleder sit Digt med denne pompøse Fanfare:

Lyt! Vi har hørt om Spyddaners Kongers Ry
i gamle Dage,
hvordan de Ædlinge øvede Stordåd.

Kan du tænke dig, hvad alt dette sigter til?

Knud: Næ-æ ... Å jo, det har vel været det danske Riges Grundlæggelse, denne engelske Skjald hentydede til?

Onkel Munter: Rigtig! Du har truffet det lige på en Prik.

Knud: Men kan du så sige mig noget særligt Årstal, hvorfra den hjemmefaste danske Historie starter?

Onkel Munter: Jo, det kan jeg da nok. Der er nu først År 516 eller 526 e. Kr. Da var der en såkaldt „dansk“ Konge, Hugleik, som gjorde Tog til Nedrerhinen, men kom galt avsted og blev slået og fædet av Nordøstfrankerkongen Theoderiks Søn Theodebert. Denne Hugleik bliver der gjort en Del Væsen av i det engelske Heltekvad „Beowulf“. Han er utvivlsomt den første navnkendte norrøne Viking. Men han er ingen ægte Dansker. „Beowulf“ kalder ham en „Geater“, og andensteds hedder han en „Geter“. Han har kanskje nok startet sit Vikingetog fra Danmark, men han er vistnok kommen dertil fra Götland.

Nej, når vi vil være helt bombesikre, må vi lægge den danske Histories Startpunkt et halvt Hundrede År længere ned i Tiden, til det Herrens År 565.

Det Årstal har vore Historikere knap nok ænsset, skønt det drejer sig om en Tildragelse, der gav mægtig Genlyd i Heltedigtningen, og skønt jeg har påpeget det i mit Skrift „Danmarks Oldsaga“, 1948.

Dengang var Sigbert Konge i Nordøstfrankrig, en usædvanlig kæk og dygtig Hersker av Merovingerætten. Hans Hustru var den skønne og ædle gotiske Prinsesse Brynhild fra Spanien. I det frankiske Naborige Burgund regerede Kong Gunthram, en brav og skikkelig Person, men noget kvindekær og karaktersvag. — Pludselig i 565 skræmtes Frankrigs Folk op ved et Rædselsbudskab:

danske og saxiske Vikinger var på Krigsstien og havde gjort Landgang i Sigberts Rige. De foer frem med Ild og Sværd, og den røde Hane galede overalt. Det var et av de allerførste Tilfælde av den Hjem søgelse, der snart skulde få Vestens Lande til at jamre i vilden Sky: „Herre, frels os fra Normannernes Rasen!“ — Men Sigbert havde en kæk Landeværnsmand, Hertug Wulf av Champagne. Han satte sin Hær på Krigsfod og stævnede mod Fjenden, som han mødte ved Strømmen Laugona (vist Lauwers i Prov. Groningen). Det blev en skarp Strid og stort Mandefald, men det endte med, at Vikingerne måtte vende Ryg og fly; mange av dem druknede på Flugten i Strømmen Laugonas rivende Vover. Denne frankiske Sejr blev meget navnkundig, for det var ret sjældent, at de frankiske Landeværns mænd var så heldige overfor sine nordiske Plageånder. Sejerherren Wulf blev hædret med et Kvad av en romersk Hofdigter. Men det gik hær som så ofte: Æren for den tro Tjeners Dåd blev i Længden tillagt hans Husbond, der i Forvejen var yndet i Heltedigtningen. Han optræder blot med den noget ændrede Navneform Sigurd eller Sigfrid. I „Nornagests Saga“ fortælles, at Sigurd Fafnesbane overvinder selve den norrøne Nationalhelt Starkad og slår en Kindtand ud på ham; Tandens gemtes senere i en sjællandsk Kirke. (Det har vistnok været en Vildsvinestødtand). I Tysklands navnkundigste Heltekvad „Nibelungenlied“ ofres der et helt Kapitel på Sigfrids stolte Sejr over Daner og Saxer.

Knud: Men hvorfra veed vi, at Digtets Sigfrid er den samme som Frankerkongen Sigbert?

Onkel Munter: Det kan vi med fuld Sikkerhed skønne dærav, at det er absolut den eneste Gang, at Daner og Saxer optræder sammen til et krigersk Fællesforetagende mod Frankerlandet; således både i Historien og i Heltedigtningen. Og Personnavnene er helt eller næsten de samme. Brynhild optræder både i Historie og Sagn.

Frankerkongen Sigbert er kun et Hanefjed fra Frankerprinsen Sigurd-Sigfrid. Og den historiske Burgunderkonge Gunthram står ligeså tæt opad den episke Burgunderkonge Gunther; tilmed har de begge samme svage, holdningsløse Karakter. Man må være dansk Skolemester for at kunne være blind for Identiteten.

Knud: Hvordan fortælles der så i „Nibelungenlied“?

Onkel Munter: Det skal jeg give dig nogle Prøver på. Hele Digtet er oversat av Adjunkt Fledelius fra Horsens, udg. 1912, Gyldendal. Nu skal du bare høre.

Uhørte Tidende nærmer sig nu til Gunthers Land
ved Sendebud, som skikkes did fra fjærne Strand,
fra ukendte Kæmper, der mod ham bærer Had.

— — —
Gunther den rige fyldtes av en Sorg så svar.
Dette Budskab lønligt han i sit Hjærte bar.

— — —
„Det undrer mig så såre“, sagde Hr. Sigfrid god,
„hvi I så har ændret eders glade Mod,
som I længe plejed. Det er forbi desværre“.
Da svarede ham Gunther, den sirlige Herre:

„Jeg kan ej alle Mennesker sige Sorg hin svære,
som jeg nu må lønlig i mit Hjærte bære.
Man skal faste Venner klage sin Hjærtenød“.
Da blev Sigfrids Farve både bleg og rød.

Han sagde ham: „Hr. Konge, jeg er jer ikke gram.
Jeg hjælper bort at vende, hvad jer gør Sorg og Skam.
Vil I Venner søge, een av dem skal jeg være.
Jeg trøster mig fuldbyrde det til min Død med Ære“.

„Jer lønne Gud, Hr. Sigfrid! Jert Ord mig tykkes godt.
Og om I mig end aldrig skulde hjælpe blot,
mig glæder dog jer Hensigt, at I er mig så huld.
Om jeg lever længe, skal I få Gengæld fuld.

Jeg vil jer lade høre, hvorfor jeg sorgfuld står.
Av Bud fra mine Fjender jeg at vide får,
at de mig vil hjemsøge med Hærfærd i mit Land.
Det har end aldrig nogen budt mig før forsand“.

„Det skal I agte ringe!“ kvad Hr. Sigfrid dær.
 „Vær rolig kun i Sindet! Gør, som jeg siger jer!
 Lad I kun mig erhverve os Ære, jer til Fromme,
 og bed I jeres Helte, at de til Hjælp skal komme!

Om jeres stærke Fjender til Hærfærd monne ha'
 en tredvetusend Kæmper, jeg angreb dem endda,
 om jeg kun havde tusend. Det overlad kun mig!“
 Da sagde Konning Gunther: „Det glemmer jeg dig ej!“

„Hr. Konge, sid hærhjemme!“ sagde da Sigfrid,
 „siden eders Kæmper vil følge mig did.
 Bliv I hos Fruer bare, vær glad og fro dærhos.
 Jeg trøster mig at vogte både Ære og Gods“.

Siden fører Sigfrid Hæren til Strid.

De fra Danmarks Rige kæmped hårdt forsand.
 Da hørte man med Bulder tone Skjolderand,
 og av Sværd fuld skarpe så mangt et Slag der lød.
 De stridskække Saxer voldte Skade og Død.

Men Sigfrids Franker trænger uimodståelig frem.

Da blev der stor Forvirring og højlydt Klang av Sværd,
 da deres Fylking trængte sig imod Fjendens Hær.
 Da kæmped begge Parter med sin bedste Flid.
 Saxerhæren vakled. Da blev der blodig Strid.

Danskerhøvdingen Liudegast fanges.

Saxerhøvdingen Liudeger råber:

„Hold inde kun med Striden, alle mine Mænd!
 Sønnen av Kong Sigmund kommen er hærlen.
 Sigfrid den fuld stærke, ham har hær jeg kendt.
 Ham har den lede Djævel hen mod Saxerne sendt!“

Faner bød han sænke i Striden med Skam.
 Han om Fred må bede; den ydede man ham.
 Dog måtte han som Gidsel med til Gunthers Land.
 Dærtil ham havde tvunget den stærke Sigfrids Hand.

De sejerløse Kæmper veg hjem til Daneland.
 Da havde de fra Saxen dog heller ej holdt Stand,
 så deres Ry blev større; det voldte dem nu Kval.
 Da græd man og for Venner, der lå som Lig på Val.

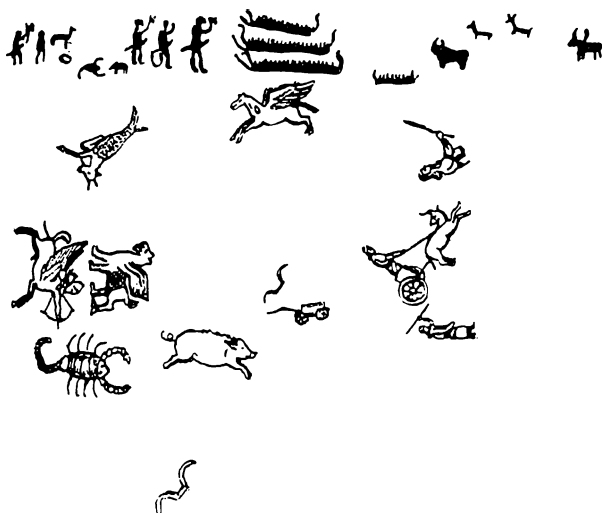
SLUTNING

Onkel Munter: Punktum, Finale.

Jeg er nået til Ende med mine forhistoriske Strejftog.

Mere end totusend År forud for den fortærskede Startfigur Gorm den Gamle har vi gennemstrejftet. Gorm har viist sig som en ren Grønskolling i Sammenligning med de Startfigurer, som vi har fisket op av Forhistoriens Samling Vragstumper.

Med måbende Undren har vi skuet Løver, Tigre, Elefanter, Flodheste, Tapirer, Giraffer, Dromedarer, Krokodiller, Strudse og Jætteslanger tumle sig i Bohuslændingenes Klippetegninger fra 1500 År før Kristus. Disse gamle Nordboer kunne riste Dyrebilleder i Klipperne lige så flot, som vor H. C. Andersen kunde klippe dem ud. Og som flittige Elever av de gode, gamle Ægyptere eller Babylonere kunde de Almanakkens Dyrekreds billeder på sine Fingre, — Tyr, Krebs, Stenbuk, Fisk, Skorpion, Skytte osv. De var snilde til en fremskreden Tekniks Kunstvidundere; i deres Tivoli var der en flot Luftkarrusel, hvor de av Hjærtens Lyst kunde more sig med at „gå i Gyngen“. — Siden er vi bleven præsenteret for Oldtidens første Columbus, Marseillaneren Pytheas, som ved År 345 før Kristus gæstede Ravlandet hos Jyderne og hos Tyboernes Forfædre, Teutonerne. Vi har med Undren hørt ham hjembringe den første Skildring av Norges høje Fjældland og av dets uendelig langt fortsatte Skærgård. Vi har hørt, hvordan Admiral Ignotus som en Columbus Nr. 2 førte den kejserlige romerske Flåde på dristigt Spejdertogt i de danske Farvande År 5 e. Kr., — hvordan han tugtede de hylende Kimbrer og hjembragte det første Danmarkskort, et vældigt Stovværk i Jordkortlægningens Historie. Vi har endelig seet, hvordan et Vikingetog til Holland År 565 danner den første hjemmel-faste Starttermin for Danenavnets Optræden på Historiens Skueplads, og hvordan Tildragelsen gav mægtig

episk Genlyd både i „Nornagests Saga“ og i Tyskernes ypperste Heltekvad, „Nibelungenlied“.

Alt dette hører til de Ting, som dansk Folkeopdragelse rolig har hældt i Skraldespanden. „Har ingen Interesse!“ „Schwamm darüber!“ Vi må nok gnide vore Øjne og spørge os selv: Quousquetandem? Hvorlænge vil I træge Podetugtere misbruge vort Tålmod og holde os i Uvidenhed om vor Urtids mærkeligste Minder?

Knud: Disse hersens Skolemestre er vel nok nogle søvnige gamle Hønisser!

Onkel Munter: Ja, du har Ret, min Søn! Husk nu på, hvad jeg har fortalt jer, og lad det gå i Arv til dine egne Poder. Og dærmed Farvel og Tak for idag!

INDHOLD

<i>Niels P. Bjerregård: Gudmund Schütte</i>	5
<i>Gudmund Schütte: Aakjær som det gamle Testamentes Tolk</i>	11
<i>Gunnar Foss: Carl Bahnson</i>	17
<i>Gudmund Schütte: Onkel Munter fortæller om vor Urtid</i>	29

Med denne årgang følger „Aktieselskabet
Landbobanken i Skive, Salling Bank“.